

Foia enciclopedică literară lunară.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 12 corone
Pentru România și străinătate . . . 17 franci

Prețul inserțiunilor:

Pentru publicațiunile de 3 ori ce conțin cam 150
cuvinte 6 corone; până la 200 cuvinte 8 corone
și mai sus 10 corone.

Tot ce privește foia se se adreseze la Redacțiunea și administrațiunea Revistei Ilustrate în Șoimuş p. u. Nagy-Sajó.

Episcopul Michail Pavel.

În broșura acésta prezentăm publicului nostru cetitoriu portretul unui alt prelat român, al Prea Sfinției Sale episcopului gr.-cat. Michail Pavel dela Oradea-mare.

Prea sfinția Sa s'a născut la anul 1827 în comitatul Sătmar: după absolvirea claselor gimn. merse la Viena, unde termină cursul teologic.

Intors acasă fu sfințit de preot la anul 1852 și denumit de notariu consistorial mai nainte în Ungvár și apoi la 1857 în Gherla unde se înființase atunci din nou Diecesa numită a Gherlei, — mai târziu paroch, protopop și în urmă vicariu la Slatina în Maramureș.

La anul 1871 a fost ales deputat dietal și în anul următoriu Episcop la Gherla, de unde după patru ani se strămută în aceeași calitate la Oradea-mare și unde de 20 ani cărmuesce cu multă înțelepciune aceia diecesă.

Dintre multele și marile binefaceri făcute de Preasfinția Sa pentru obștea româ-

nescă înregistrăm aici, din lipsă de spaț numai unele și anume:

1. Fondul Diecesan numit Pavelian ce trece peste o jumătate de milion.

2. Gimnasiul din Beiuș din nou edificat.

3. Internatul pentru studenții gimnasiali gr.-cat. lipsiți de mijloce, unde se primesc 105 elevi și se provăd cu uniformă, dintre cari mai bine de 40 inși în mod gratuit, er alți 20 inși se împărtășesc cu pâne.

4. Internatul de fetițe împreunat cu școla civilă pentru crescerea orfanilor preoților din diecesa gr.-cat. a Orădii-mari.

Afară de acestea multe-i sunt faptele de binefacere prin care s'a făcut stimat și iubit și pentru care Români îi vor fi pentru toate timpurile mulțamitori și recunoscători.

Deie ceriul ca se-l putem saluta în mijlocul nostru încă întru mulți și fericiți ani.

Episcopul Michail Pavel.

Solia necunoscutului.

— Novelă de F. Thieme. —

Căpitanul corăbiei »Arcadia« cu numele Leary ședea în cajuța sa și cu o uimire nespūsă privea o fôie de hârtie ce se afla pre masă înaintea sa.

— Curios, în adevăr foarte curios! — repetă el în sine recetînd pôte a patra oră șirele scrise pe hârtie, cari sunau pre cum urmeză:

Căpitane!

Corabia D-Tale e în perichu. D-Ta ai pe bord doi trădători, Kelley și Bob. Lățile, butóiele și pachetele acceptate dela firma Robertson et Comp. din Liverpool pentru Baltimore, în cari după declarația conținutului ar fi materii brute și mărfuri de valóre: sunt în mare parte pline de materii fără nici un preț. Kelley și Bob sunt înțeleși cu agenți și au de gând, ca în decursul navigației, la un moment bine venit, să dee foc corăbiei, ca astfel susnumita firmă să încasseze suma pentru care sunt asigurate mărfurile indicate numai la aparință. Că această faptă mărșavă, când vor să o esecute, încă nu știu, de va fi înse posibil. Ve voui înștiința încă la timp. De cumva dubítez, cerceteză în secret conținutul cător-va dintre pachetele amintite, cari sunt primite dela firma respectivă și te vei convinge.

Un amic necunoscut.

Căpitanul se sculă și se plimbă neliniscit în cabina sa. Ce era de făcut? O mână necunoscută îi arată plănuirea unui atentat periculos, care le amenință corabia cu nimicire, ér pre dînsul și personalul său cu mórte. Dar ore se pôte el încrede în această scire? Ore nu e o glumă dură cu menirea de a-i insuflă frică, sau pôte chiar un act de răsbunare din partea inamicilor firmei bănuite sau a persónelor amintite cu numele?

Căpitanul dădu din cap gânditorii.

E adevărat, că firma Robertson et Comp. nu se prea bucură de renumele unei solidități mare, de o manevră suspiciósă era capace, dar la o astfel de mișelie totuși nu credea că se se împărtășescă. El altcum nu primi cu voie mărfurile oferite pentru transport de cătră agentul firmei, carele era mâna dréptă a aceleia, căci îi era frică, că nu va încassa prompt suma ce-i competea pentru transport; dar fiind-că în urma bilului vamal circulația exportului în America era foarte slabă, în interesul proprietariului ca se nu mérégă înderépt cu corabia golă, le primi. Căci e de știut, că vaporul »Arcadia« a cărui comandant era căpitanul *Leary* nu era întogmit pentru transport de persóne, ci eschisiv numai pentru mărfuri.

Acum de trei zile deja era pe cale dela *Baltimore* cătră *Liverpool*.

Încă nedecis, căpitanul — carele era chiar în cea mai bună stare a etății sale de bărbat, — se apropie de pultul său și luă la mână conspectul de mărfuri, a firmei Robertson. După indicațiile aceleia erau embalate foi de tábac, gráu, făină de gráu, carne, unsóre, bumbac. La încărcarea mărfurilor purtă supraveghierea *Kelley*, dar el îl cunoscia ca pe un om de omenie cu tóte că nu cunoscia trecutul vieții lui, după-ce abia de doi ani îi stătea în serviciu Bob, africanul negru, întrase în serviciu numai în *Baltimore*, în locul unui matros înneecat și fú primit chiar la recomandarea agentului firmei Robertson, o împrejurare carea face foarte probabilă conlucrarea la atentatul plănuit.

Căpitanul nu ar fi hesitat decî nici un moment a luá cele mai stricte dispoziții față cu cei acușați, dacă solia această nu i-ar fi venit pe o cale atât de misteriosă și dubie, căci pre o corabie care se află în cursul său pre mare, nu prea este timp a face

scrutări îndelungate și esecutarea atentatului putea se urmeze cât de curénd. Dar ore putea el ataca onórea unei firme mare pre basa unei arétare anonimă?

Nu, această fără a-și fi adunat dovedile necesarie, nu o putea face la nici un cas.

Dar de unde e solia? Harry, copilul de corabie, găsi în dimineța aceleiași zile o epistolă înaintea ușei cabinei căpitanului, era adresată lui și conținea arétarea din cestiune. Cine a pus acolo epistola? Vaporul era pre mare, mai mult ca 100 mile distanță îi despărția de uscat, prin urmare epistola trebuie se fi fost pusă sau deja în *Baltimore*, sau în însăși corabia a aruncat-o autorul aceleia în calea copilului.

Dar ambe prepusurile erau pe o formă de neprobabile. Epistola la nici un cas nu putú se stee înaintea cabinei sale trei zile fără se fi fost observată, apoi cuvintele scrise în grabă cu creonul nu arétau nicăiri nici cea mai mică ștersătură, ba atât hârtia, care era o fôie ruptă din un notes, cât și cuverta, nu erau nici decăt îmboțite, o apariție, carea dacă o purta cineva trei zile în busunar, era inevitabilă. Și că epistola nu putú fi scrisă pe corabia sa după pornirea aceleia, era evident, căci dintre ómenii săi nici unul nu scia scire, apoi epistola era scrisă în limbă fluentă englesă și fără de cea mai mică eróre ortografică.

Căpitanul nu se scia decide, se recunoscă în modul misterios de inmanuare al acestei epistole ceva lucru de importanță sau chiar din această cauză se considere epistola de o hârtie fără de valóre? Să deie el ore cređemént »Amicului necunoscut« sau se arunce hârtia fără a o lua în considerare? Nu se putea decide nici pentru una nici pentru alta.

Atâta era sigur, că dînsul nu se putea dimitte la astfel de dispozițiuni prin cari deodată cu bunul renume al unei firme renumite se-și nimicescă reputația vaporului său; ceea-ce decumva era un adevăr, era la tótă împregiurarea exploatată de concurenții navigatori, ba pôte chiar viitorul său era pentru totdeuna nimic. De altă parte-și vedea gravitatea responsabilității ce o avea și urmările ce puteau se se nască din nebăgarea în sémă a adoniațiunii acesteia periclitându-și nunumai viața sa proprie, ci și a personalului pus sub comanda sa. Cine-i putea da lui garanță, că solia amicului necunoscut nu era chiar adevărată?

Se decise decî, că la tot cazul va ține în strictă controlă secretă pre cei doi matroși suspicioși, și că-și va căștiga siguritate, că este adevăr cele ce i-se denunțau cu privire la mărfurile firmei Robertson et Comp?

Acésta se înțelege trebuia se o esecute în secret, nu cumva trădătorii se ia prea curénd scire și se-și îndeplinescă mai iute propusul mărșav sau chiar se se detragă de sub pedépsa ce li-se cuvenea denegând a fi părtași acestui miserabil complot. Totodată se decise a scirici după originea soliei primite. Il interesa mult și trimițătorii soliei, făcú și cercetările necesarie, se înțelege cu precauțiunea necesară, dar nu obținu rezultatul dorit, nici unul dintre matroși nu scia nimic despre epistola din cestiune, cu atât mai puțin despre modul cum a sosit aceea la bord. Căpitanul încă nici odată nu fu așa de iritat și nerăbdător ca acum; abia așteptă se vină nóptea ca se-și pótă căștiga sigura informațiune despre veritatea soliei. În urmă cu mare greu totuși sosi și nóptea, provéđut cu câteva instrumente necesarie și o laternă, se furișă cătră magazina corăbiei ferindu-se se nu fie vėđut, cași-cum se gătea de nu știu ce faptă rea. Incetinel eși în coridorul strîmt, din carele conducea căte o tréptă în sus la bord și în jos în partea inferioară a co-

răbiei. Ajuns la ușița acesteia întră repede și închise repede ușița. Se afla în locul dorit.

Leary închise cu zăvorul ușa ca nimene să nu-l conturbe, apoi deschise ferestra laternei și lumina aceleia cădu asupra interiorului corăbiei îndesuit de lădi, butoie și pachete.

Deplină tăcere domnia aici, nime nu-l pândea. Se apropia de lădi și începă a le privi mai de aproape, până dădu cu ochii de una pre care era imprimată cu litere mari numele firmei: »Robertson et Comp«.

»Este unica — își dișe el singur — pre care o pot cerceta, deórece tóte celelalte pachete din jur nu aparțin firmei Robertson, apoi a le muta din loc fără a atrage atențiunea matroșilor este aproape imposibil. Ei, dar se facem o probă cu acésta, se vedem dacă este adevér?»

Se apucă deci de lucru, lucra mereu cu sfredelul și cu un ic, căci a se ajuta cu ciocanul îi era preste puțință, fiind-că făcea sgomot și atrăgea atențiunea matroșilor. Din acéstă causă de mai multe ori stătea locului și asculta dacă nu se aude ceva sgomot. Tóte erau în linisce. Odată i-se părú că aude ceva fâșăitură, ascultă, dar nu mai aude nimica.

O fi fost vre-un cloțan, cugetă el, și continuă cu munca mai departe până ce-i succese a delătură o scândură.

Un suris triumfător se desemnă pre fața sa serioasă, dar în moment se prefăcu în espresiunea celei mai crâncene mâni și furie, căci delăturând hârtiile de pre asupra, vedú că în ladă sunt numai aschii și paie.

»Aceste sunt foile de tábac a mișeilor?» esclamá el năcăjit, aședend ér la locul seu scândura — stați numai, o se vè port eu grijă de piele! Dar cine póte să fie trimițătorul soliei acum dovedită ca adevărată?»

Doué dile petrecú căpitanul în iritația cea mai mare. El era acum sigur că cu mărfurile firmei »Robertson et Comp.« nu stau lucrurile curat, dar sórtea celor doi complici nu era în mâna lui până nu-i succede a presenta dovedí eclatante despre conspirație. Dacă pre basa descoperirii făcute făcea larmă, atunci complicit nu aveau decât se nege împărțășirea la acest complot, ér firma înșelătoare nu avea decât se producă D-deu scie ce motive pentru indicarea falsă a mărfurilor și atunci nu este judecător și lege pre acest pământ, carele să fi fost în stare a de judeca pre mișei.

Apoi afară de acésta, era el óre sigur, că și în celelalte pachete sunt tot astfel de materii fără preț.

El era deja sigur de existența complotului avisat prin solia binevoitoare, dar dacă punea o pază lângă pachete, atunci mise

rabiliu nu ajung sub pedepsa meritată, căci atunci îndeplinirea faptei o se rămână neexecutată.

Astfelu căpitanul se decise a aștepta, dar a fi cu cea mai ageră precauțiune, ca mișeii se nu-și potă esecuta planul.

»Amicul necunoscut« își dișea el, încređendu-se orbiș, căci marinari de regulă sunt puțin superstițioși, va sci se mē încunosciițeze încă la timp despre momentul esecutării acestei fapte mârșave.

Dar trecură deja trei dile dela găsierea epistolei, fără ca din-sul se se fi apropiat măcar cu un paș de deslegarea enigmei.

În sera dișei următoare era se fie o sêrbare pentru personalul corăbiei. Era a șeptea di dela plecarea lor din Baltimore, 17 August, diua nascerei căpitanului. Cu ocașiuni de natura acésta căpitanul era totdeuna fórte liberal și spenda fórte mult. Marinari erau siguri că bineventările, cari le esprimeau cu entusiasm în dimineța dilei nașterei erau sera rêsplătite cu porțiuni mari de grog de o calitate fórte bună.

În presera sêrbării căpitanul se culcă mai de timpuriu ca de obicei.

Nu întrelasă însă a cerceta împrejurimea sa imediată cu deamênuntul, un obicei pre care-l eserciá în tótă sera, de când avea scire despre scirea misterioasă îl repetă regulat în fie-care seră. De aceea sciú sigur a doua di când se desceptă și găsi pre masă o epistolă asemenea celei dintăiu: că aceea în preseră nu fu acolo și numai în decursul nopții a putut ajunge acolo.

Iritat, ba aproape tremurând o luă în mână și clopoți băiatului.

— Harry! a fost cineva aici până eu durmeam?

— Nu, domnule căpitan!

— Sci cu siguranță că nu a fost nime? Ai durmit póte și nu ai băgat de sêmă?

— Eu dorm fórte ușor — dișe el dând din umeri, — și m'aș fi trezit dacă . . . . .

— Destul! Poți merge!

Căpitanul desfăcu repede epistola în care găsi crăși o foie chiar ca și cea dintăiu și pre care erau scrise următoarele:

Căpitane!

Stăi gata și fi precaut! Noptea proximă este destinată de către asasinii pentru esecutarea propusului lor. Ei cred, că vei bea mult grog. Când atât D-Ta cât și personalul în urma alcoolului consumat veți fi somnoroși, atunci au de gând ambii complici, a se furișa în magazin spre a și esecuta fapta intenționată.

Amicul necunoscut

(Va urmă).

Trandafirul.

*Era un trandafir frumos
Și galbin la colóre,
Pe da'am hotărît se-l rup
Dar stăi!.... se-l rup eu óre?*

*Am încercat, dar m'a lovit
C'o frunză preste față.
Ș'a diș încet: »De ce voesci
Se-mă curmă a mea viață?«*

*Dar... Ei — am zis — ca să te dau
Pe pieptu-i se te-anine,
»Atunci dar rupe-mă« — îmi dișe
Plecându-se spre mine.*

Sabin.

Solii Dacii cer grația dela Traian.

Din propria ei putere.

— Novelă de George Simu. —

(Urmare.)

În ziua următoare, la prânz apărură Contesa mai serioasă ca de altădată. Ordonă Sabinei și lui Eduard să se așeze lângă dînsa a-și accepta oșpeții liniscită.

Asceptații intrară, mai întâiu Viconte C., apoi Arthur. Ocupară locurile designate de Contesa — cari locuri până acum erau cuprinse de Sabina și Eduard.

— Pofțiți domnilor, dișe Contesa. Mă veți ierta că am făcut ceva permutațiune la masă — dar uitate, trebuie să fim galanți, iubite Arthur. Antăietate sexului frumos — asta e devisa vécului. Și apoi te știu om galant față de dame. Tatăl tîu mai bucuros ar fi murit de o mie de ori, decât să batjocorească o femeie.

Arthur se roși tot, nu cuteza să-și ridice privirea spre dame, era păcătos.

Francesul surîdea astut.

Prânzul a fost gustos — dar tăcut. Arthur abia gusta vinul și se simția într-o poziție penibilă.

Odată — o singură dată își ridică privirea și ochii lui întâlniră pre a Sabinei.

El credea că va ceti ură în acești ochi — dar s'a înșelat. Era în ei atîta milă — atîta iubire și razele învélindu-l părea că-l încălțesc, că-l nobilitază — că-l redă unei noue și cu totul necunoscute vieți.

Tresări, acum — numai acum îl cuprinse pre el disgust amar față de fapta sa de asară.

Incepă a medita, și conclusiunea fî că: ce nobilă e femeia, care ține la reputațiunea sa — ce sfântă e feciora care se scie prețuî și pre ce nivou înalt stă Sabina pre carea el a credut-o o fată comună.

Și apoi scoborându-se în sufletul său — începă a se judeca

pre sine . . — dar s'a cutremurat și a abstat dela acesta . . . Era prea dureros.

După prânz — pentru ca Arthur să se potă scusa înaintea Sabinei — Contesa propuse o preumblare în parc.

Francesul trecea înainte cu Contesa confundați cu totul în o dispută interesantă despre arta antică grecască.

După ei Eduard nedespărțit de Sabina și Arthur.

Ajunseră aprópe de rîu.

— Aici e locul! strigă Eduard. Fluturile s'a pus pe o floare — am voit să-l prind și am cădut.

— Da, într'adever am auzit, istoria acesta D-șoră, dișe Arthur, apropiindu-se mai bine de Sabina.

— A fost ceva înspăimântător, replică Sabina, dar' D-șeu ne-a ajutat.

— D-Ta ai împlinit o faptă vrednică de admirare.

— Iubirea ce nutresc scumpului Eduard m'a făcut eroină. Da, recunosc și eu — fapta a fost eroică — m'aș preface numai dacă aș dișe altmintrelea — dar mi-a fost frică — frică cumplit. — Iubirea însă a învins frica. —

— Iubirea face minuni, adaugă Arthur.

— Da, face, când e desinteresată și nobilă, dișe resolută Sabina.

Arthur plecă capul, își recunoscia micimea față cu Sabina, era ofilit cum e vițiu când îl pui față 'n față cu vîrteua.

— Înțeleg alusiunea. Iertare! te rog de iertare D-șoră. Ori ce iubire numai atunci e vîrteua, când e nobilă și curată. Eu am greșit rău aseră. Patima e păcat urit și . . .

— Să nu mai vorbim de acesta . . . Die Conte. Eu îți iert din tot sufletul, — tot ceea-ce te rog e: »să respectezi în mine sexul meu. Și dacă eu prin poziția mea inferioară ce ocup — nu

pot să-ți inspir acest respect; cât se poate de frumos te rog atunci, ca să convenim cât mai rar.

Eu din parte-mi voi face tot posibilul ca să nu te incomodez cu prezența mea — decât la mandatul D-nei Contese — care pentru mine a devenit o adevărată mamă și dorințele căreia pentru mine sunt sfinte.

Cuvintele acestea erau date cu rezoluție și francheță. Erau sub cel mai frumos teiu al parcului. Francesul trecea gesticulând cu Contesa la o cotitură, er micul Eduard alerga să-i ajungă.

— D-șoră, să odichnim puțin! — și Arthur arăta o bancă. Cred că mă învrednicesci să stai puțin cu mine, deși m'am purtat așa de nevrednic cu D-Ta.

Sabina-l privi cu neîncredere. Curajosul de aseră sta fricos și cu ochii pironiți în pământ înaintea acestui ânger.

— Aș pute să-ți refuz acesta, dar nu o fac D-le Conte. Mă consider de ceea-ce sunt. — Unul din stăpânii mei poruncesce... și eu mă supun....

— Nu, nu — D-șoră! — nu țiș stăpân. Eu Conte Arthur rog pe D-șora Sabina — pre care deschilinit o respectez — și căreia eu nu-i sunt stăpân — să-mi acorde câteva minute ferice conversând cu mine sub teiul favorit al mătușicei.

— Dacă e vorba, ca eu din deplină voie să-ți acord acest favor, iartă-mă să-ți spun că nu se poate.

Arthur plecă ochii cu tristetă și dișe:

— Așa dară nu mai iertat încă?

— Te-am iertat... dar nu mă încred în D-Ta. Și dicând acestea Sabina zimbi cu milă.

A fost răpitoare în momentul acesta.

Ideal de poet era ea. Ochii negri ca noptea, talia sveltă și përul ce i încorda fruntea albă și senină făcea pe Arthur să tremure de emoțiune, și să se simtă mic, neputincios și fricos înaintea acestei ființe debile și fără ajutor, precum dișese ea însăși asară.

Dar' în sufletul lui Arthur se esoperază o mare schimbare. El, care ce e drept a subt ceva și din veninul corupțiunii Parisului: — care a avut câteva aventuri — cum le numea pretinul său Viconte — a rămas însă cu un suflet accesibil încă pentru idei înalte și generose — accesibil pentru ce e frumos, curat și moral.

Uimit deci în fața unui caracter așa de înalt, sufletul lui se cutremură, inima începă a-i bate cu putere și acest refuz zdrobitor făcă pre această inimă să simtă un ce necunoscut până acuma, un sentiment nou cu totul... Conte Arthur simția că iubesc... iubesc din tot sufletul său!...

Ah! cum simția el că i-se topesc inima, cum simția el fiorul dulce ce străbate inima omenescă întregă — din momentul în care ochii lui a întâlnit cel mai înalt, cel mai sfânt și cel mai nobil ideal ce a visat când-va.

Sabina vedea lupta din sufletul Contelui. Finețta acesta ce o au femeile într-a observa, — că a triumfat, — nu lipsea nici Sabineii — care începea a atinge anul al 20-lea.

Observase și ea că triumfă, dar era o învingere pre care n'a căutat-o, — era un amor pre care ea îl inspirase fără voia sa.

— Și ea, care avea inimă bună și minte care judecă, — observase, că amorul născând al Contelui nu i poate aduce decât nefericire, — căci vai! de ce nu am spune-o?... Și ea avea un suflet care simția, o inimă care bătea, și ca sermană ființă deși așa de jos relativ la contele — da și ea simția că începe a iubi.

Și ca fată cuminte, ca să potă lupta contra acestui amor născând — ar mai fi dorit sermana un dușman din Conte Arthur decât un amoresat.

Vai! amorul ce se lupta cu rațiunea — amorul ce începea a fi învingător — era un amor fără speranță!

Ea a refuzat, precum am văcut Contelui — chiar și atăta, că se odichnescă și converseze cu dînsul. Ea i-a refuzat ceva — numai pentru-ca să-i refuze, — dar vai! numai ea scia cât o costase acesta deja... Și de aceea privirea ei ce se odichnea pe fața Contelui Arthur era plină de milă, ca să nu dișem plină de dragoste.

— Veđi D-șoră, continuă Conte înaintând pre lângă dînsa pre cărările parcului, în distanța cuvenită de Contesa și Viconte. — Veđi D-șoră — omeni diș că religiozitatea, moralitatea, simțământul înalt îl fac pre om bun și milostiv... Etă D-Ta înțelegi că-mi recunosc greșala. D-Ta veđi că merit să mă respectezi, — căci dacă am greșit m'am pocăit îndată din tot sufletul. D-Ta observi ce simțesc; observi că simțământul meu diferă cu totul de simțământul de asară. D-Ta care ai o creștere religioasă și pură veđi în sfârșit un pocăit care te iubesc — cum se iubesc ângerii. Care te admiră cum admiră mărețea lui D-deu, — care vede că nimic în lume nu-l mai poate duce înderăpt pre calea rea ce a călcat-o când-va — fiind-că un ânger i-a luminat calea vicții — l-a readus la adevărata esistență... D-Ta le veđi acestea și ești nepăsătoare și rece. D-Ta imi respingă o mică rugare, care la urma urmelor îți era adresată chiar numai pentru aceea, ca să ved putere-ai să te demiti acordându-mi un favor. D-Ta mă detestzi — mă desprețuesci... ved eu bine... și ce e mai dureros este, că eu meritez prea deplin acest dispreț... Oh! dacă nici D-Ta nu poți ierta... atunci cine va ierta pe pământ?!

Cu gura întredeschisă — rumenă și cu rësufflarea aprópe oprită, asculta Sabina acestea cuvinte. — Părea că visează. Inima îi bătea cu putere — sufletul ei tinër plana prin regiuni necunoscute încă. Ea își ridică mâna la inimă ca să-i oprescă bătăile și sinul ei curat și dulce se ridică în cadință răpitoare și sguuitoare pentru sufletul Contelui ce o sorbea cu privirea.

Dumnezeule! cum ar puté ea să resiste?! Unde este femeia fermecată de tóte deliciile sufletului — ademenită de tóte farmecile ce le da poziția înaltă, tinerețta și frumșețta — da unde este femeia care să potă resista?! — Unde este femeia care vedându-și fericiři nevisate, că se realizéază, care a suferit, a muncit chiar — și deodată ajungând la culmea aspirațiilor ce le poté nutri o inimă de femeie — ea să respingă;... unde!??

Unde? Aici pre pământ. — Acea ființă pre care bărbații o numesc debilă, — femeia posedé în sufletul său, tãria și abnegațiunea alor dece bărbați, — atunci când inima ei e curată și sfântă și vrea să rămână aceeași. — De aceea Sabina rësponse:

— Te-am iertat, — am spus că te-am iertat, dar cuvintele ce le aud imi sunt străine și nu mă încred în ele; — n'am dreptul să mă încred. — Ce-mi folosesc o iubire pre care nu o merit?.. Pentru-ce să-mi zdrobesc inima?!

— D-șoră, mătușica te poftesc, strigă micul Eduard din spre castel.

— Adio! D-le Conte, dișe Sabina, luând împreună cu Eduard drumul Castelului.

Un oftat dureros eși din pieptul lui Arthur privind în urma vedeniei ferice ce dispărea, apoi cu glas desperat rosti cuvintele: Sdrobescă-se existența mea — de nu va fi legată de a ei, — căci atunci nu merită altceva!!

— Ha! ha! ha! în adevăr e curios! — Scumpe Arthur! nu te sciam așa sentimental. Și-ți place în adevăr de țerencuța asta? Ce te mai sbați atăta? bagă mâna afund în busunar și vei rămânea uimit de efect,... ha! ha! ha!

— Viconte rîdea — dar Arthur se făcuse galben ca un mort. —

— Iubite Viconte! îți iert batjocura ce faci simțământelor mele — căci nu scil lupta sufletului meu acum. Acum însă îți descoper și te rog ca nici-odată în fața mea să nu mai vatemi nici sentimentul ce mă stăpânesce, nici pre ființa ce mi-a inspirat acest sentiment.

Acum adio D-le și iubite Viconte. Concede-mi te rog câteva ceasuri de rëpaus. Mâne o să primim óșpetii cu cari împreună poi-mâne facem vënëtoare. — Grigi iubite Viconte, că baronesa de L. e nerăbdătoare de a te întâlni. Sper că nu-i lăsa-o să se urască nici aici la noi — nici la vënëtoare.

Adio și la revedere.

Cu acestea Arthur sui scările castelului și se închise în odaia sa.

Solii Daci cer grație dela Traian.

Din propria ei putere.

— Novă de George Simu. —
(Urmare.)

În ziua următoare, la prânz apărură Contesa mai serioasă ca de altădată. Ordonă Sabinei și lui Eduard să se așeze lângă dînsa a-și accepta ospetii liniscită.

Asceptații intrară, mai întâiu Viconte C., apoi Arthur. Ocupară locurile designate de Contesa — cari locuri până acum erau cuprinse de Sabina și Eduard.

— Pofțiți domnilor, țise Contesa. Mă veți ierta că am făcut ceva permutațiune la masă — dar uite, trebuie să fim galanți, iubite Arthur. Antăietate sexului frumos — asta e devisa vécului. Și apoi te știu om galant față de dame. Tatăl tîu mai bucuros ar fi murit de o mie de ori, decât să batjocorească o femeie.

Arthur se roși tot, nu cuteza să-și ridice privirea spre dame, era pécătos.

Francesul suridea astut.

Prânzul a fost gustos — dar tăcut. Arthur abia gusta vinul și se simția într'o poziție penibilă.

Odată — o singură dată își ridică privirea și ochii lui întâlniră pre a Sabine.

El credea că va ceti ură în acești ochi — dar s'a înșelat. Era în ei atăta milă — atăta iubire și razele învélindu-l părea că-l încăldesc, că-l nobiliteză — că-l redă unei noue și cu totul necunoscute vieți.

Tresări, acum — numai acum îl cuprinse pre el disgust amar față de fapta sa de asară.

Incepă a medita, și conclusiunea fu că: ce nobilă e femeia, care ține la reputațiunea sa — ce sfântă e feciōra care se scie prețui și pre ce nivel înalt stă Sabina pre carea el a crețut-o o fată comună.

Și apoi scoborându-se în sufletul său — începă a se judeca

pre sine . . — dar s'a cutremurat și a abstat dela acesta . . . Era prea dureros.

După prânz — pentru ca Arthur să se pōtă scusa înaintea Sabine — Contesa propuse o preumblare în parc.

Francesul trecea înainte cu Contesa confundată cu totul în o dispută interesantă despre arta antică grecască.

După ei Eduard nedespărțit de Sabina și Arthur.

Ajunseră aproape de riu.

— Aici e locul! strigă Eduard. Fluturile s'a pus pe o floare — am voit să-l prind și am cățut.

— Da, într'adever am auțit, istoria acesta D-șoră, țise Arthur, apropiindu-se mai bine de Sabina.

— A fost ceva înspăimântător, replică Sabina, dar' D-deu ne-a ajutat.

— D-Ta ai împlinit o faptă vrednică de admirare.

— Iubirea ce nutresc scumpului Eduard m'a făcut eroină. Da, recunosc și eu — fapta a fost eroică — m'aș preface numai dacă aș țice altmintrelea — dar mi-a fost frică — frică cumplit. — Iubirea însă a învins frica. —

— Iubirea face minuni, adaugă Arthur.

— Da, face, când e desinteresată și nobilă, țise resolută Sabina.

Arthur plecă capul, își recunoscia micimea față cu Sabina, era ofilit cum e vițiu când îl pui față 'n față cu virtutea.

— Înțeleg alusiunea. Iertare! te rog de iertare D-șoră. Ori ce iubire numai atunci e virtute, când e nobilă și curată. Eu am greșit rău aseră. Patima e pécăt urit și . . .

— Să nu mai vorbim de acesta . . . Dle Conte. Eu îți iert din tot sufletul, — tot ceea-ce te rog e: »să respectezi în mine sexul meu. Și dacă eu prin poziția mea inferioară ce ocup — nu

pot să-ți inspir acest respect; cât se poate de frumos te rog atunci, ca să convenim cât mai rar.

Eu din parte-mi voi face tot posibilul ca să nu te incomodez cu prezența mea — decât la mandatul D-nei Contese — care pentru mine a devenit o adevărată mamă și dorințele căreia pentru mine sunt sfinte.

Cuvintele acestea erau duse cu rezoluție și francheță. Erau sub cel mai frumos teiu al parcului. Francesul trecea gesticulând cu Contesa la o cotitură, ăr micul Eduard alergă să-i ajungă.

— D-șoră, să odichnim puțin! — și Arthur arătă o bancă. Cred că mă învrednicesci să stai puțin cu mine, deși m'am purtat așa de nevrednic cu D-Ta.

Sabina-l privi cu neîncredere. Curajosul de aseră sta fricos și cu ochii pironiți în pământ înaintea acestui ânger.

— Aș pute să-ți refuz acesta, dar nu o fac D-le Conte. Mă consider de ceea-ce sunt. — Unul din stăpânii mei poruncesce... și eu mă supun....

— Nu, nu — D-șoră! — nu țiș stăpân. Eu Conte Arthur rog pe D-șora Sabina — pre care deschilinit o respectez — și căreia eu nu-i sunt stăpân — să-mi acorde câteva minute fericite conversând cu mine sub teiul favorit al mătușicei.

— Dacă e vorba, ca eu din deplină voie să-ți acord acest favor, iartă-mă să-ți spun că nu se poate.

Arthur plecă ochii cu tristeță și dișe:

— Așa dară nu mai iertat încă?

— Te-am iertat... dar nu mă încred în D-Ta. Și dișând acestea Sabina zimbi cu milă.

A fost răpitoare în momentul acesta.

Ideal de poet era ea. Ochii negri ca noptea, talia svelță și përul ce i încorda fruntea albă și senină făcea pe Arthur să tremure de emoțiune, și să se simtă mic, neputincios și fricos înaintea acestei ființe debile și fără ajutor, precum dișese ea însăși aseră.

Dar' în sufletul lui Arthur se esoperéză o mare schimbare. El, care ce e drept a subt ceva și din veninul corupțiunii Parisului; — care a avut câteva aventuri — cum le numea pretinul său Viconte — a rămas însă cu un suflet accesibil încă pentru idei înalte și generose — accesibil pentru ce e frumos, curat și moral.

Uimit deci în fața unui caracter așa de înalt, sufletul lui se cutremură, inima începă a-i bate cu putere și acest refus zdrobitor făcă pre această inimă să simtă un ce necunoscut până acuma, un sentiment nou cu totul... Conte Arthur simția că iubesc... iubesc din tot sufletul său!...

Ah! cum simția el că i-se topesc inima, cum simția el fiorul dulce ce străbate inima omenescă întregă — din momentul în care ochii lui a întâlnit cel mai înalt, cel mai sfânt și cel mai nobil ideal ce a visat când-va.

Sabina vedea lupta din sufletul Contelui. Fineța acesta ce o au femeile întru a observa, — că a triumfat, — nu lipsea nici Sabinei — care începea a atinge anul al 20-lea.

Observase și ea că triumfă, dar era o învingere pre care n'a căutat-o, — era un amor pre care ea îl inspirase fără voia sa.

— Și ea, care avea inimă bună și minte care judecă, — observase, că amorul născând al Contelui nu i poate aduce decât nefericire, — căci vai! de ce nu am spune-o?... Și ea avea un suflet care simția, o inimă care bătea, și ca sermană ființă deși așa de jos relativ la contele — da și ea simția că începe a iubi.

Și ca fată cuminte, ca să potă lupta contra acestui amor născând — ar mai fi dorit sermana un dușman din Conte Arthur decât un amoresat.

Vai! amorul ce se lupta cu rațiunea — amorul ce începea a fi învingător — era un amor fără speranță!

Ea a refuzat, precum am vădăut Contelui — chiar și atâta, că se odichnescă și converseze cu dînsul. Ea i-a refuzat ceva — numai pentru-ca să-i refuze, — dar vai! numai ea scia cât o costase acesta deja... Și de aceea privirea ei ce se odichnea pe fața Contelui Arthur era plină de milă, ca să nu dișem plină de dragoste.

— Veđi D-șoră, continuă Conte înaintând pre lângă dînsa pre cărările parcului, în distanța cuvenită de Contesa și Viconte.

— Veđi D-șoră — omenii diș că religiozitatea, moralitatea, simțământul înalt îl fac pre om bun și milostiv... Etă D-Ta înțelegi că-mi recunosc greșala. D-Ta veđi că merit să mă respectezi, — căci dacă am greșit m'am pocăit îndată din tot sufletul. D-Ta observi ce simțesc; observi că simțământul meu diferă cu totul de simțământul de aseră. D-Ta care ai o creștere religioasă și pură veđi în sfârșit un pocăit care te iubesc — cum se iubesc ângerii. Care te admiră cum admiră mărețea lui D-șeu, — care vede că nimic în lume nu-l mai poate duce înderept pre calea rea ce a călcat-o când-va — fiind-că un ânger i-a luminat calea vieții — l'a readus la adevărata esistență... D-Ta le veđi acestea și ești nepăsătoare și rece. D-Ta îmi respingă o mică rugare, care la urma urmelor îți era adresată chiar numai pentru aceea, ca să veđ putere-ai să te demii acordându-mi un favor. D-Ta mă detestezi — mă desprețuesci... veđ eu bine... și ce e mai dureros este, că eu meritez prea deplin acest dispreț... Oh! dacă nici D-Ta nu poți ierta... atunci cine va ierta pe pământ?!?

Cu gura întredeschisă — rumenă și cu rësufierea aproape oprită, asculta Sabina acestea cuvinte. — Părea că visează. Inima îi bătea cu putere — sufletul ei tinăr plana prin regiuni necunoscute încă. Ea își ridică mâna la inimă ca să-i oprescă bătăile și sinul ei curat și dulce se ridică în cadință răpitoare și sguduitoare pentru sufletul Contelui ce o sorbea cu privirea.

Dumnezeule! cum ar pute ea să resiste?! Unde este femeia fermecată de toate deliciile sufletului — ademenită de toate farmecile ce le da poziția înaltă, tinereța și frumseța — da unde este femeia care să potă rezista?! — Unde este femeia care veđându-și fericiri nevisate, că se realizează, care a suferit, a muncit chiar — și deodată ajungând la culmea aspirațiilor ce le pote nutri o inimă de femeie — ea să respingă;... unde!??

Unde? Aici pre pământ. — Acea ființă pre care bărbații o numesc debilă, — femeia posedă în sufletul său, tăria și abnegațiunea alor dece bărbați, — atunci când inima ei e curată și sfântă și vrea să rămână aceeași. — De aceea Sabina rësponse:

— Te-am iertat, — am spus că te-am iertat, dar cuvintele ce le aud îmi sunt străine și nu mă încred în ele; — n'am dreptul să mă încred. — Ce-mi folosește o iubire pre care nu o merit?... Pentru-ce să-mi zdrobesc inima?!

— D-șoră, mătușica te poftesc, strigă micul Eduard din spre castel.

— Adio! D-le Conte, dișe Sabina, luând împreună cu Eduard drumul Castelului.

Un oftat dureros eși din pieptul lui Arthur privind în urma vedeniei fericite ce dispărea, apoi cu glas desperat rosti cuvintele: Sdrobescă-se existența mea — de nu va fi legată de a ei, — căci atunci nu merită altceva!!

— Ha! ha! ha! în adevăr e curios! — Scumpe Arthur! nu te sciam așa sentimental. Și-ți place în adevăr de țerencuța asta? Ce te mai sbați atâta? bagă mâna afund în busunar și vei rămânea uimit de efect, ... ha! ha! ha!

— Viconte rîdea — dar Arthur se făcuse galben ca un mort. —

— Iubite Viconte! îți iert batjocura ce faci simțământelor mele — căci nu scii lupta sufletului meu acum. Acum însă îți descoper și te rog ca nici-odată în fața mea să nu mai vatemi nici sentimentul ce mă stăpânesce, nici pre ființa ce mi-a inspirat acest sentiment.

Acum adio D-le și iubite Viconte. Concede-mi te rog câteva ceasuri de repaus. Mâne o să primim oșpeții cu cari împreună poi-mâne facem vânătoare. — Grigî iubite Viconte, că baronesa de L. e nerăbdătoare de a te întâlni. Sper că nu-i lăsa-o să se urască nici aici la noi — nici la vânătoare.

Adio și la revedere.

Cu acestea Arthur sui scările castelului și se închise în odaia sa.

Templul din Demsuș.

Scim că înaintașii noștri pe aceste plaiuri au fost *Daci*, de unde țera se numia *Dacia*, cu capitala *Sarmiseghetuza*. Unde a fost aceea capitală a lor, încă scim: colea în fundul de spre apus a țerei Hațegului, în mândra noastră Transilvania!

Din ce considerațiuni și-au pus Daci capitala lor chiar acolo — mulți scriitori pote nu și-au dat seamă; eu însă în tinerețele mele am avut fericirea a umbla și trăi în frumoasa țară a Hațegului, ba chiar în *Ulpia-Traiană* (Grădisce) în casa fie iertatului protopop Ioan Ianza, vis-à-vis de amfiteatrul roman — ca instructor a unei copilite — Plotina — fica susșisului protopop; eu care am cercetat mai tot ce s'a putut din vedere, îmi dau cu socotela așa, că Daci și-au pus capitala lor acolo din cauză că e locul cel mai frumos ce ni-l putem închipui. Sorele, când răsare, mai ântâiu își trimite primele lui raze în fundul de spre apus al țerei Hațegului, chiar unde a fost *Sarmiseghetuza*. Acolo se scaldă apoi razele lui ca într'o căldare deschisă în partea ei de pre răsărit — unde e Hațegul, având aceea gigantică căldare ca margini: spre sud Retezatul cu munții tinători de el, proprietatea Căndescilor, dela cari s'au tras Kende-fescii de ađi; spre vest muntele Marmore, care desparte Ardelul de Bănat; spre nord delurile Demsușului. Țera Hațegului e un Ardel în miniatură cu toate zonele Ardelului, ci locuit aproape numai de Români, urmași de ai... scii D-Voștră de a cui! In vale, adecă în șesul țerei Hațegului aflăm toate produsele câmpiei transilvane; pe coline vii alese, pe deluri stejari, mai sus fagi, apoi urcând delurile tot mai sus și mai sus pier fagi și încep brađii, că bradului la munte-i place și la teiu, er chiar în vârful muntelui — muschiu mărunt . . . , care par' că ne ăice: »Nu sus, nu sus, la cei avuți se nasc fecundele virtuți!«

Templul din Demsuș.

Aici și-au pus Daci capitala lor *Sarmiseghetuza*; de aici i-a îmbrăsciat Traian ca dintr'un furnicar și a pus în acest loc capitala Daciei-Traiane — *Ulpia-Traiană*, pe a cărei ruine stă astăzi satul Grădisce.

Scim însă din istorie, că Decebal a ademenit pe Traian să-i trimită pe generalul lui cel mai iubit, pe Longin, ca să încheie pace; scim și aceea, că neînduplicându-se Longin a încheia cu el

pace rușinosă pentru Romani, Decebal i-a retezat capul și l'a pus într'o suliță, pe murul *Sarmiseghetuzei*, ca prin aceea să înfrice pe Romani. Dar Romani și mai tare s'au înfuriat, pentru aceea și s'au repedit asupra murilor, i au dărîmat, au prăpădit pe Daci, Decebal s'a sinucis însuși, er Traian a căutat trupul prietenului său Longin și l'a înmormântat în desișul pădurei spre nord dela *Sarmiseghetuza*, făcând acolo un mausoleu. Acest mausoleu stă până în ziua de astăzi. L'am vădut însumi în patru rënduri; de două ori singur, odată cu dl Teodor Burada din Iași și ultimată cu maiorul de gendarmerie dl Edward Doumont de Várhegyi, un frances maghiarisat. În tuspatur rîndurile am fost primit de fiertatul preot din Demsuș, George Densușan, frate al d-lor Nicolae, Beniam și Aron Densușan, binecunoscuți tuturor Românilor, parte prin scierile și parte prin înfocatul lor zel național.

Aici înfătoșăm tipul acelu mausoleu, unicul monument ce mai stă întreg din zilele marelui împărat Traian.

Am admirat mult acel mausoleu, care mai de 2000 de ani stă neacoperit, decât cu lespedii de piatră, și totuși nu se dărîmă. Nici trăsnetul parcă n'are ce-i face, că a trăsînit odată și a aprins o scândură de lemn de tisă, ce era chiar deasupra ferestrei de cătră răsărit, dar nici aceea n'a ars, decât până aproape de mur. Țin drept aducere aminte o mică țendurică din aceea scândură.

Dar cum e mausoleul:

E foarte simplu:

Inchipuiți-vă un edificiu de zid gros și tare cum dora numai Romani sciau face, cu două încăperi: cea de spre răsărit în formă de triunghi, er cea de cătră apus pătrată; triunghiul de cătră răsărit servia drept loc al oraclului, care stând pe tripod proceea prin tubul magic, ce ducea vorbele publi-

cului spre međa ăi. — Încăperea de cătră apus este pătrată; aici vedem înălțîndu-se patru colonne, cari în vîrf se unesc în formă de turn deschis la vîrf, tot afumat, ca și când ar fi eșit fum pe el în sus. Intre acele patru colonne se făceau jertfele, arderile animalelor în onorea ăeilor păgâni.

Afară, în păretele de cătră sud, se vede încă un belciug de fier, gros, de care se legau animalele menite spre jertfe. Spre apus

dela acest mausoleu se vede loc liber planisat bine. Pöte că și acest loc să fi fost la început ocolit de zid, pöte că nu; dar mai probabil că a fost, formând un mare templu păgânesc.

Acest mausoleu ađi servește drept biserică română gr.-cat. a locuitorilor români din Demsuș, cuibul Demsușenilor; triunghiul e folosit drept altar, őr încăperea pătrată — biserică pentru poporenı.

Pe dinafară, prin partea ostică, se pöte omul urca lesne până în vörful edificiului, care de 2000 de ani stă descoperit și nu-i pasă de vreme.

Interesante sunt columnele cele patru. Pe ele se vede săpat câte un monotaur și au câte o inscripție, dedicată sufletelor morților. Așa pe o columnă cetim în șapte șire:

D. M. C OCTAVIO NEPOTI VI XANLXX: IVLIA VALENTIA HESCON IVGIPIENTISSIMO FACIENDVM PROCV RAVIT HSE. = (Deilor Manı. Lui C Octavian, nepotului, a trăit

ani șeptedeci; Iulia Valentia, erede și moștenitoare, soțului celui mai împăciuitor sē se facă a grijit. H. S. E.

A döua inscripțiune de șese șire aședată deasupra celeialalte cuprindea: VALERIA CARA VI XANXXIXTFLAVIV SAPER SCRIBACOL... SARM. CONJVGI RARISSIM... = (Valeria scumpă a trăit ani döue decı și nöue, T. Flavius Aper Scriba a ridicat Sarmei sociei celei mai rare.

A treia inscripțiune, care-i mai de tot ștersă, cu greu se pöte descifra: D. M. M. TVRRI... TONI. DECCO... VIX ANNO XX... (= Deilor Manı. Lui M... Turin...

De pe a patra columnă am putut cetı șapte șire: D. M. G. LONGIN MAXIMO VIX AN LVIII IVLIA A FRODISIACONI B: M. P.... (= Deilor Manı. (Gloriosului?) Longin cel Mare, al trăit ani cinci decı și opt, Iulia Afrodisia soțului celui binemeritat, celui mai împăciuitor...

Unde fü dară înainte cu 2000 ani *pădure desă*, este ađi satu *Demsuși*, őr mausoleul lui Longin este biserică română! r.

Cea mai cuminte.

Are Rada döue fete
Mândre ca și doi bujori,
Cu obrază rumeiori
Și cu ochi schinteietori;
Pörul lor bogat în plete
Se desplete.
Pa lor umeri rotunjori.

Unu-i chip din lumea șfântă
Ar putē sē țină loc.
Și sunt dragi și cu noroc:
Jocă cu feciorii 'n joc.
Dulcele lor glas, când cântă
Te încântă,
Ești pötruns de-atătă foc!

Toți le străgă, toți le chiamă;
Dragi sunt ele tuturor,
Dar mai dragi la mama lor
Ca vederea ochilor.
Ea de fete bagă sēmă
Și sēsămă
De tot ce au ele dor.

Și ar fi bune, bune töte,
De-ar fi fetele p'un gând
Și nu s'ar certa nicı când,
Dar de când s'a pus în rënd
Și cea mică dä din cöte
Și socöte
Că-i tot dreptul ei ori când.

Și apoi sfada vrajbă face
Și'n bărbați — un rēu nespus!
D'apoi încă de s'a pus
Ea între femei, ce nu s
Iertătoare — atunci e pace!
Se le 'mpace
Nu pöte nicı Cel de sus.

Lina în zădar îi spune;
„Sora! cea fost, a trecut,
Tu cât mine ai crescut
Și ai tot acela scut.
Nu-s acele vremuri bune
Sē se 'mbune
Ție mama netrecut!“

Din trei vorbe se alege
Intre ele vrajbă rea:
Una pune, alta ia;
Pace nicı una nu vrea.
Rada vine, face lege;
Ințelege!
Celei mici da dreptul ea.

Lino! spusăți-am odată;
Iată și acum îți spui,
Că de loc cu cale nu-i
Tu în pöră sē te pui
Cu Dorina; și ea-i fată
Se desfata
In oglinda ei din cuiu!“

Sora ta ca mai nainte
Tot copilă e și-acu,
Dac'odată ea putu
Se-ți greșescă, iart'o tu!
Ești mai mare; fi cuminte!
Ia aminte
Ce ți-a-n spus! auđi ori nu!?

„Mamă! dice Lina 'ngrabă,
Tot Dorinei îi dai drept
Nici n'aștepti sē mă îndrept
Ci mă dai tot înderept.
Asta, de, e slabă treabă
Toți mē'ntrebă
Cum de nu mă mai descept?“

„Dacă cresce 'ncrâng o flöre
Pentru-ce se n'o rup eu
N'oiu fi dör' tot traiul meu
Eu cea mai cuminte, Dēu!
Fată nu-i s'o las sub söre
Se-l însöre
Pe Sorin, când eu îl vreu!..“

P. O. Bocca.

Castelul din Carpați.

— Roman de Jules Verne. Traducere de Victor Onișor. —

(Recensiune.)

— Cetit ai romanul lui Jules Verne, cel tradus de Onișor?
— Castelul din Carpați?
— Da!
— Nu l-am cetit.
— Cum, că dă-l ai; eu ți l'am comandat, când mi-am comandat și mie.

— Da, mi l'ai comandat și mi l'ai dat, dar când vream să-l cetesc — ia-l drace, de ai de unde! Te miri ce prieten l'a luat și a uitat să mi-l deie. Acum l'aș reclama, dar dela cine?

— Nu-i nici o supărare, ai venitură destul de bune, scrie la »Tipografia Tribunei« din Sibiu, și-ți vine alt exemplar.

— Dar rogu-te, merită să-și deie omul banii pe el și să-și strice ochii cetindu-l?

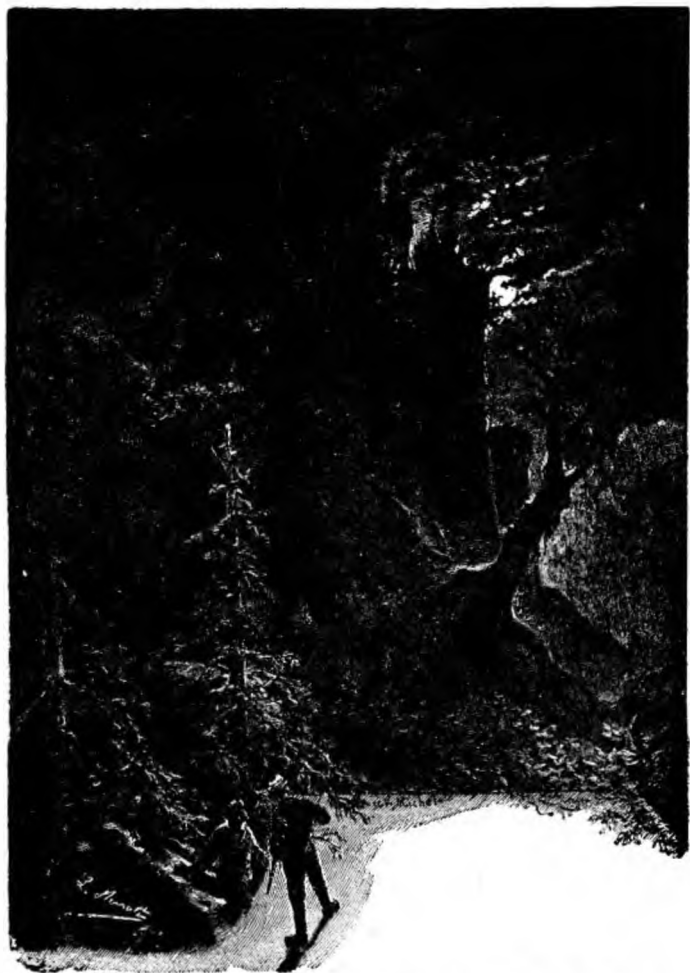
— Merită, da, că dă Jules Verne nu-i scriitor de toate dăile, ér Onișor l'a tradus astfel, de ai jura că i original românesc.

— Hm! En schițeză-mi conținutul lui și de voiu vedé că merită, tot atâta-i, il mai comandez odată și-l cetesc, de nu cumva imi vei împrumuta tu exemplarul tău.

— De împrumutat cărți, nici poveste mai mult; cărțile le iau pretenii împrumut să nu le deie mai mult. Sciu din pățite. Fără, ca să te convingi că merită să-l cetesci, ți-oiu schița cuprinsul lui, ci numai foarte pe scurt, că pe lung este el tipărit, comandéază-l și cetesc.

Castelul din Carpați e un roman din viața poporului român din Ardél și este divis în XVIII părți.

In partea I ne face cunoscuți cu ciobanul Bucur din Mătesci, o comună românească din munții sudvestici ai Ardélului. Ni-l în-

In zarea depărtată a orizontului, cam în depărtare de o milă, se vedeau umbrele unui castel. (Pag. 6.)

fățioșază cu turma lui, de pare că-l vedé înaintea ochilor. — Apoi face o descriere fugitivă a Ardélului, »acéstă patrie vechie a Dacilor, cucerită la începutul vécului al doilea al erei creștine de împăratul Traian... care a rămas (în fine) patria comună a diverselor popore ce o locuiesc fără a se contopi unul într'altul: Români, Unguri, Sécui și Sași.«

După aceea reia firul și ne descrie mai deamănuntul pe ciobanul Bucur, care ar puté servi de model orî-cărui pictor, și care se sculă să-și ducă turma spre staul, dar mai întâiu privi cu luare aminte într'o anumită direcție, și dișe clătind din cap:

— Castel vechiu! Castel vechiu! De geaba stai așa mândru acolo! Mai ai trei ani și esci gata: fagul tău nu mai are decât trei crengi! Veđi că în zarea îndepărtată a orizontului, cam în depărtare de o milă, se vede umbrele unui castel.

Uite ici! Parcă'n natură-l vedé, nu în tip, așa e de frumos executat.

Aci urmăză Verne a descrie credulitatea poporului nostru, care așa este aieva, după-cum el ni-o descrie: dup aceea întâlnirea lui Bucur cu un jidan colporteur, dela care cumpără un ochean și prin el pôte deosebi fumul eșind din castelul cel vechiu, ceea-ce cu ochii liberi n'ar fi putut face.

In partea II a romanului ne descrie castelul din Carpați al familiei Gorț, despre care nimenea nu scie ce artist cutezător l'a edificat, dacă nu cumva meșterul Manole, cel atât de glorios cântat în legendele românești, și care a edificat la curtea de Argeș renumita biserică a lui »Rad Negru Vodă«. Apoi descrie pe ultimul membru al familiei Gorț, pe baronul Radu, om escentric, care în etate de 20 de ani rămânând singur și având o patimă nespūsă pentru musică, ia lumea în cap, cutrieră centrele lirice ale Europei. Omenii din satele învecinate îl țineau de mort, ér despre castel cred că-i pustiu, orî locuit pôte de duhuri necurate. Gróza ómenilor! Cu deosebire după-ce cu ajutoriul ochianului zări Bucur fumul eșind din castel.

In partea a III a romanului facem cunoscință cu satul Mătesci și cu notabilitățile lui »dascălu Petrică, primariul Colțu, fata lui, Măriuța, logodnicul ei Niculiță Stan (Niță) și doctorul Părăian. Sunt minunat descrise aceste personaje: cei mai dinainte foarte creșători în superstiții, ér doctorul foarte puțin creșător în așa ceva, care se lăuda că:

»Pe mine nu mult ar trebui să mă róge cineva, ca să merg să cercetez aceea vizunie veche a vóstră«, adecă castelul cel pustiu.

In partea a IV. Ne face cunoscută deosebita frică a sătenilor din Mătesci, după descoperirea faimei cu fumul din castel. Presupunerea că numai Necuratul pôte și a făcut foc de fierbe fermecile. Pacostea ce se urmeze din aceea. Jidanul Ionas, cârciumariul satului, care-și porecli-se cârciuma »Regele Matia«. Descrierea acelei cârciume. Intâlnirea fruntașilor în cârciumă. Hotărîrea de a trimite acolo vizitatori. Pădurariul Niță se deobligă de bună voie, pe doctorul Părăian pun foarte morale să plece și el.

Amenințarea secretă: »Niță Stan, nu cumva să mergi la Castel! Să nu mergi, că ai s'o pățești rău!«

Partea a V. Gătirea de cale. Plecarea. Descrierea călătoriei. Ajungerea la pórta castelului.

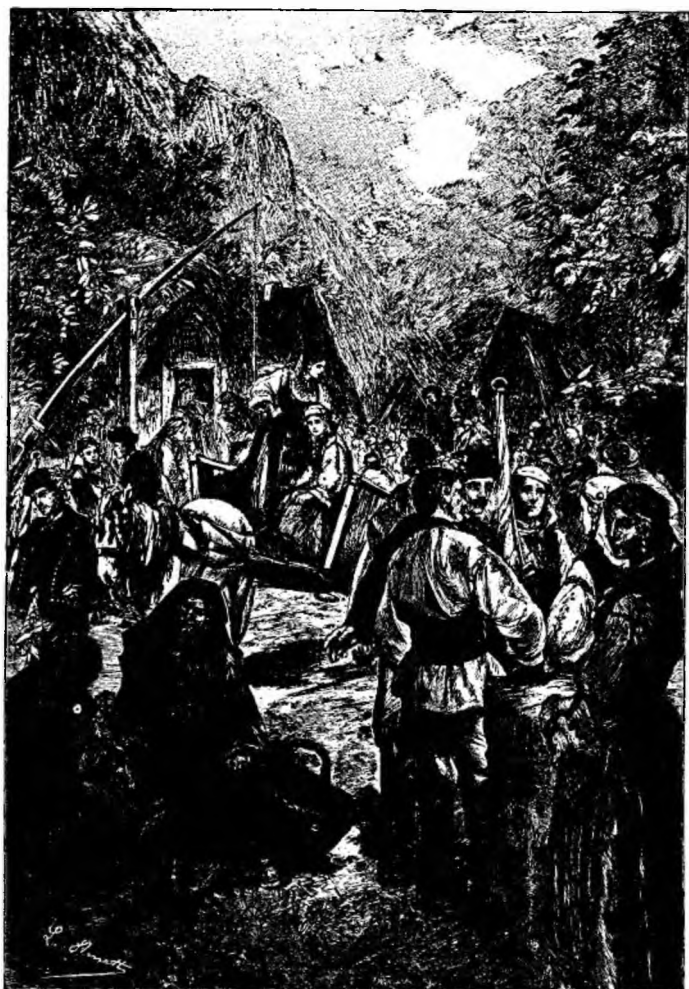
Partea VI. Nóptea sub ruine. Frica doctorului de spirite, că era Marți séra. Energia românului Niță Stan, urcarea lui pe lanț și căderea lui.

»Stăi, Niță stăi!» (Pag. 98).

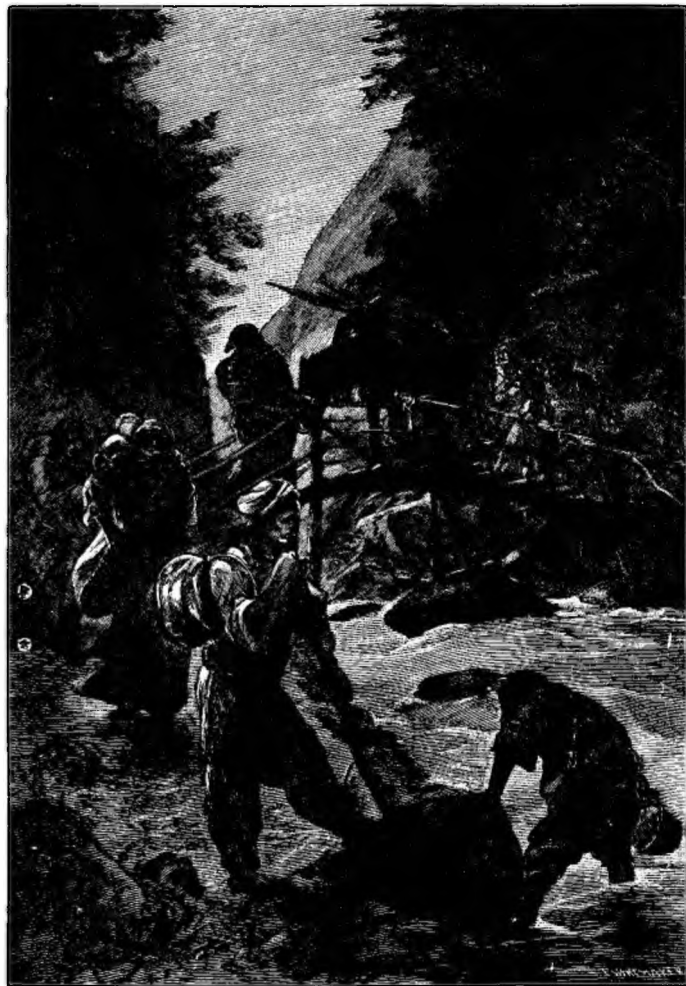
Uite ici, cum urcă Niță pe lanț, cu pușca'n spate și cum rămâne doctorul uimit, desperat privind la el!

Partea a VII. Neliniscea în sat după plecarea celor doi. Tîrgul de fete. Reîntorcerea în sat. Niță amețit. Povestirea doctorului despre călătoria lor.

În fiecare an, în ziua de Sîn-Petru se începe „tîrgul de fete“ (pag. 106).

Partea VIII. Spaima locuitorilor după descoperirile făcute de doctorul. Fuga țiganilor. Sosirea alor doi călători turiști: Emil Telesco, boier din Craiova și servitoriul lui, Costache. Povestirea cu ei. Încercarea lui Emil de a dovedi sătenilor, că sunt predominți de frică. Descoperirea sătenilor, că castelul cel părăsit a fost al baronului Radu de Gorț.

„Câteva familii de Țigani au și plecat, numai să nu fie în apropierea castelului“ (Pag. 119).

Partea IX. Aci ne face cunoscuți cu familia boierului Telesco din Craiova; Copilăria lui Emil, viața familiilor boeresci. Călătoria lui Emil prin Europa. Cunoșterea cu cântăreța Stilla. Decisiunea de a se căsători cu ea. Savantul Orfanic, care mereu își sfarmă capul cu invențiuni și patronul lui, baronul Radu de Gorț. Mórtea Stillei pe bină.

Partea X. Morbul lui Emil pentru pierderea Stillei. Întorcerea lui în Craiova, ca după cinci ani să reîncepă călătoria în Ardel, unde au trecut pe la defileul pasului Vulcan. Ajungerea lui în Măteșci. Convorbirea lui cu Niță. Audirea romanței în odaia dela Regele Matia.

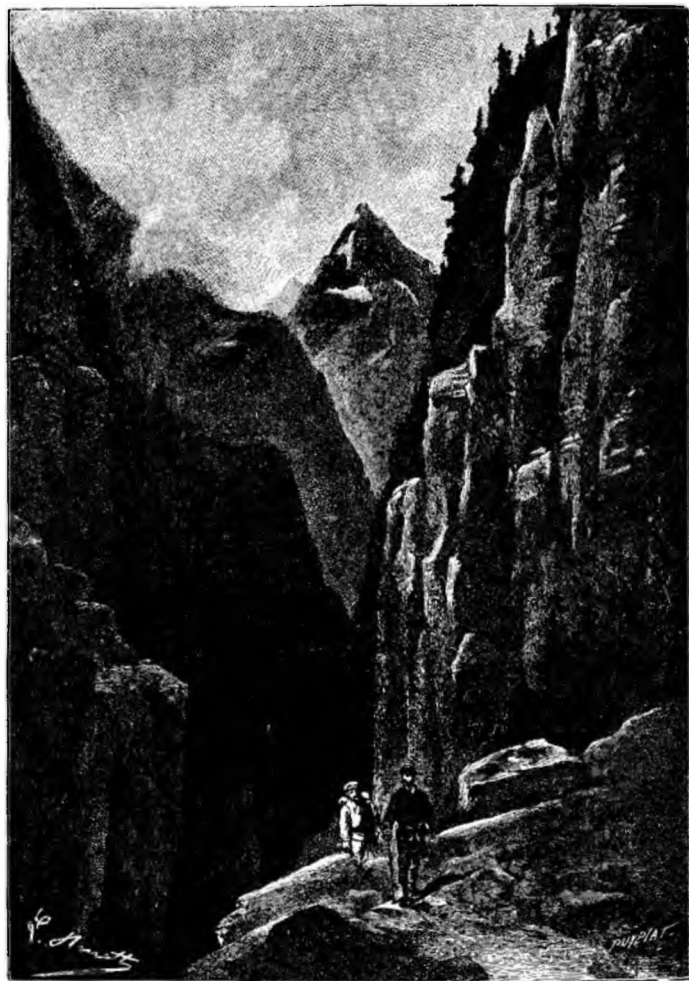
Partea XI. Plecarea boierului Emil din Măteșci. Ajungerea sub castel. Vederea Stillei.

Partea XII. Planul de a o răpi din castel. Se desparte de servitor. El rămâne singur. Intră în castel și rămâne prinsonier.

Partea XIII. Descrierea internei castelului. Prinsonier în celulă. »Iși alipi urechia de ușă, și asculta, reținându-și respirația, spre a auzi șgomotul unor pași ce se apropiau. Și atunci îi veni la urechi melodia plângătoare, ce o auzise și când dormia în sala cărciumei din Măteșci, și era vocea Stillei cea binecunoscută lui din Italia.

Partea XIV. Conține umblările lui prin coridoarele castelului să afle pe Stilla, pe care o ținea viie, furată de Radu din Italia și adusă aci, dar — nebună de desperare. — Aflarea capelei rui-nate, unde Orfanic face scrutări științifice, și unde intră și baronul Radu de Gorț.

Partea XV. Dialogul între Orfanic și Radu de a arunca castelul în aer și ei a fugi, că sunt tradați de servitoriul lui Emil. Explicarea fenomenelor. Decisul plecării lor. Orfanic pleacă cu înțeleșul să ascepte pe Radu în Bistrița, de unde vor apuca lumea

» ... au trecut pe la defileul pasului Vulcan«. (Pag. 160.)

în cap amândoi. Radu rămâne să mai audă odată pe Stilla cântând.

Partea XVI. Intrarea lui Emil în casa tănuită a lui Radu unde avea fonograful și tipul Stillei.

Partea XVII. Efectele exploziunii: Radu mort. Emil leșinat se tredesce nebun.

Partea XVIII. Arestarea lui Orfanic și descoperirile lui cum a prins în fonografe unele bucăți mai alese ale cântăreței Stilla;

apoi artificii de optică, cu ajutorul căruia o și vedea pe Stilla în mărime naturală, cum fusese în teatrul dela Șan-Carlo. Emil fu dus la Craiova, unde cu timpul s'a vindecat. Spre încheiere; Nunta Măriutei cu Niță Stan.

»Își alipî urechia de ușă, și asculta, reținându-și respirația«. (Pag. 208.)

Acesta e cuprinsul forte pe scurt schițat al romanului „Castelul din Carpați“, roman care are meritul de a oferi cititorului o distracție plăcută și o instrucție folositoare. Deci, pune-te și ți-l abonează de nou și-l cetesce, dacă nu l'ai știut ferî de prietenî pe cel ce ți l'am adus eu. Eu îl trimit al meu la compactor să-l lege, că merită, fiind și exteriorul lui chiar atât de plăcut ca și cuprinsul, și fiind și bine ilustrat va servi de suvenir urmașilor mei. Așa fă și tu amice!

r.

De când....

De când am strîns-o de mînă
E chiar ca o jucărie
Pe sine nu e stăpînă...
Dar n'o să-mî fie nici mie...

Antoniu Popp.

Orî cât....

Soției mele.

Orî-cât de mîndru ne lucesce
Pe ceriu frumoșa lună
Cu tine nu se potriveste,
Ea nu-i atât de bună.

Orî cât de mîndră fie o flóre
Din câmp orî din grădină,
Mai candidă, mai iubitóre
Ca ea, escî tu Iustină.

Antoniu Popp.

Cum se fotografăm.

Ađi, când lumea este năpădită de tot felul de arte, sporturi; când progresăm la fiecare pas și pre fiecare ăi vedem lucrări nouă, invenții mai ingenioase, nu va fi chiar rău, dacă ne vom năi și noi a ține paș cu lumea din afară, arătând lumii ceea-ce putem și ceea-ce scim și pre aceste terene, ca să se convingă că nu numai literatura lirică, dramatică, științifică a ajuns la noi în floreci noi nu suntem străini nici de ceea ce — după exprimarea falsă franceză — e modern.

Nu dubitez că se vor afla puteri distinse, pene dextre, cari pre acest teren vor presta opere de valoare, dar mă încred în bună-voința publicului, atunci când scot la ivelă acest op, ca o slabă „primă încercare“, pre acest teren în literatura noastră, a cărei edificiu va fi numai cu atât mai pompos și cu atât mai splendid, cu cât vor fi mai numeroși muncitorii, cari nu vor pregeta a grăbi cu petricelele adunate prin ostentela lor spre a le pune la dispoziția marelui architect literar.

Sunt mulți — o sciu din propria experiență, — cari bucuroși s'ar fi ocupat cu arta de a »fotografa« (»posa«), dacă nu i-ar fi înfricat aceea idee falsă, că a fotografa este posibil numai aceluia, care este desemnător escelent. Trebuie să mărturisesc, că această părere este aprópe generală, dar ea este cu totul greșită. Pentru ca cineva să pótă deveni un amator al artei frumoase fotografice, nu are lipsă de cunoștințe de desemn, ci îi trebuie prima linie voință, apoi puțin gust estetic și un aparat fotografic; celelalte „se fac de sine“ cum ăice povestea.

Menirea opului de față este chiar aceea; a pune în mâna cetitorului un îndreptariu întogmit astfel, că dacă va urma cu acurateță îndrumările și instrucțiunile aceluia, să fie în stare a se delecta în fotografie executate perfect de el însuși. Spre rezolvarea acesteia, mă voi năi, întru cât cadrul îngust îmi permite, a presta un elaborat scurt, dar pre cât îmi va sta în putere bun.

Tot începutul e greu. ăice proverbul, și acesta mă mai mângăe, căci sper. că criticii în recenziunile lor vor fi cu cósiderare la împrejurarea, că această încercare e prima.

I. Lumina solară și efectele ei.

Dacă privim la sóre, observăm prea ușor, că radele aceleia se răspândesc în tóte părțile în forma unui glob de rađe infinit de mare; el prin urmare își trimite lumina, icóna sa, în tóte părțile. Dar să ne restrângem; să luăm o luminare, acesta aprinsă în o chilie în dimensiuni mai mici face întogmai aceea ce sórele face „engros“. Și că ea încă-și trimite lumina, icóna sa, în tóte părțile, ne putem convinge fórtă ușor prin un esperiment simplu. Să luăm o tablă netransparentă, (d. e. o tablă de lemn) să o aședăm înaintea luminei și în dreptul luminării să facem o găurice mică în tablă, apoi în dreptul acesteia să ținem o colă albă de hârtie; ne vom convinge, că pe hârtie ni-se va aréta imaginea luminării, dar întórsă cu capul în jos.

Dupăce acest fenomen fu observat, s'a făcut proba. că óre nu s'ar pute regula mărimea imaginii obținute, și — apropiind, sau depărtând colă — au ajuns la rezultatul, că se póte, dar cu cât e imaginea mai mare, cu atât este mai neclară. Problema proximă fu decă a obținea imaginii cât mai clare.

Acésta se întemplă, dacă la spatele gaurei aplicăm o linte de sticlă. Imaginea obținută astfel e cu mult mai fidelă. Să ne închipuim acuma o ladă mijlocie. în laturea dinainte să facem o gaură și să o provedem cu o linte de sticlă, păretele opus să-l înlocuim cu o sticlă semitransparentă. Dacă vom depărta sau apropia această sticlă vom observa, că ni-se arată când mai clar, când mai puțin clar imaginea obiectelor, cari se află înaintea linte. Acésta este basa, esperimentul fundamental, al camerei fotografice.

Prin acésta vedem, că suntem în stare cu ajutorul unei linte de sticlă (pre care o numim *obiectivă*) și a rađelor de lumină; a obținea imaginea oră-cărui obiect sau regiune ce voim.

E însé lucru evident, că imaginea este legată de loc; îndată ce ne înturnăm cu *camera*, imaginea dispăre, pentru a face loc, alteia, ér dacă obiectiva o acoperim cu un capac (*capacul obiectiv*), atunci nu mai obținem nici o imagine.

Acésta împrejurare dădu ansă ómenilor a cerca un mod, prin care imaginea obținută să pótă fi fixată pre sticlă, adecă să rămână acolo stabilă.

Acésta s'a și întemplat și ne succede cu ajutorul *rađelor chemice* (ale luminei), cari au capacitatea de a descompune unele corpuri din punct de vedere chemic compuse.

La început decă se foloseau *place* (table tăiate în mărimi diferite, pre cari dorim a obținea imaginea, respective fotografia) argintate, sau chiar de argint obduse cu un strat subțirel de colodiu-jodat. Aceste place le mueau în o soluțiune de nítrat-de-argint, prin ce se obținea o suprafață de argint-jodat. Acésta trebuia espusă, încă până era umedă, efectului luminei, ceea ce fu cam greu și se pretindeau cunoștințe speciale și cu deosebire acésta fu pedeca pentru carea »fotografarea« nu s'a lătit în public, ci a rămas o știință, carea pretindea pregătiri speciale. Pedeca însé s'a înlăturat cu întroducerea *placelor uscate* și obduse cu *bromură de argint*. Astăđi prin urmare, cine doresce a fotografá nu mai are nevoie a să chinui cu prepararea placelor, nu-i mai trebuie un atelier provédut cu nenumărate utensilii și chemicalie, cari să recer la pregătirea acestora, căci aceste place le capătă gata.

Dacă punem decă în locul sticlei semitransparente o placă pregătită astfel (placă sensibilă), atunci lumina carea o reflectează asupra aceleia un obiect óre-care, după intensitatea mai mare sau mai puțină, va produce o soluțiune înmoleculară mai mare sau mai mică în nexul ce există între atomii bromurei, astfel, că dacă placa o punem în o fluiditate, carea pre cale chemică se disólve atomii în proporțiunea efectului luminei, adecă dacă o băgăm în o scaldă numită *desvoltativă* (germ. *Entwickler* franc. *développeur*), atunci obținem imaginea respectivului obiect, carea trebuie încă fixată. Ficsarea se întemplă cu *Natrium hyposulfít* sau de comun numit *sulfít*. Acesta disólve bromura de argint, fără de a atinge părțile, cari în urma efectului luminei s'au fost redus. Obținem decă o imagine în carea părțile luminoase ale obiectului sunt mai *negre*, éră umbrele sunt mai *transparente*. Acesta imagine se numesce imaginea sau posa *negativă*, cu a cărei ajutor — precum vom vedea — obținem atâte copii positive (cari sunt întocmai ca obiectul original) câte numai voim.

Vedem dară cum cu efectul luminei suntem în stare a obținea o imagine fidelă, a oră-cărui obiect, vedem că cu ajutorul efectului fisic și chemic al rađelor de lumină suntem în stare a eternisa nu numai persoanele aparținătore familiei noastre sau amicii noștri, ci și peisagiurile țerei și ținuturilor noastre minunate.

Făcând cunoștință în liniamentele principali cu acele efecte ale luminei, cari ne privesc din punct de vedere al fotografiei, se trecem la cunoșcerea diferitelor aparate cu ajutorul cărora putem esecuta faptice cele vedute pre scurt în capitlul present.

2. Aparatul fotografic.

Aparatul fotografic este o *cameră* perfecționată din lada primitivă, carea am adus-o drept esemplu în capitlul prim. După modul de întrebuițare al acestuia deosebim *aparat de stativă* și *aparat de mână*.

La început erau numai aparate de stativă, din care causă în descrierea noastră încă vom tractá mai întâiu aparatele de stativă și apoi aparatele de mână numite în de obște *camere portative*.

3. Aparatul de stativă.

Aparatul fotografic constă — fie de stativă, fie portativ — din *camera*, care nu e alt ceva decât una cutie închisă de toate părțile, care eschide toate rațele de lumină dintre *obiectivă* și placa sensibilă.

Acesta cutie nu e din lemn, ci de regulă din pânză obdusă cu materii nepenetrabile sau din piele, împăturată în forma unui foiu ca se fie posibil a micșora sau mări depărtarea dintre *obiectivă* și placa sensibilă. In *fig. 1*. Această cutie ni-se prezintă la *a* în formă

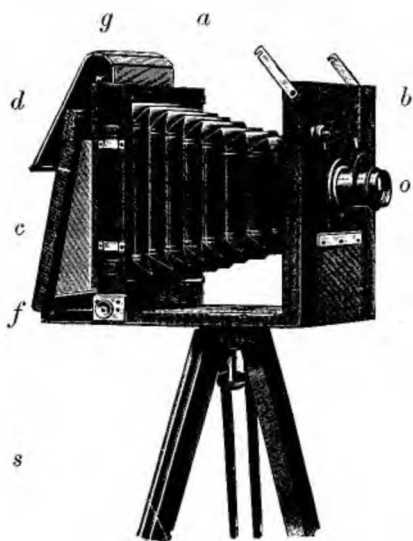

Fig. 1.

care e închisă *cassetta* cu plache. — Intreg pãretele posterior este astfel așezat, încât cu ajutorul *șorubului f* se pôte mâna mai aproape sau mai departe de câtrã pãretele anterior fix. Intreg aparatul, este așezat pre o *stativă s*, carea de regulă constã din trei picioare, cu ajutorul cărorã putem da aparatului poziția carea o dorim.

Aparatele de stativă sunt diferite.

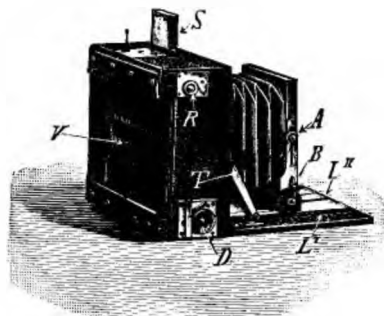

Fig. 2.

Sunt provădute cu o mulțime de întocmiri precisătore și de comoditate. Aparatul *fig. 2* ne prezintă d. e. un aparat de stativă, care e foarte ușor, provădut cu toate anexele necesare și o *șcală*, carea ne pune în poziția a precisã *fără a ne folosi* de sticla de vizat; ăr pentru a sci că ce avem pre placă ne stă la dispo-

siție o linte de vizat *S*. — Camera aparatului acesta (numit »Favorit«) este dublă, așa că ne permite o dublă întindere, ceea ce ne pune în poziția a o putea întrebuința și la înmăriri, *fig. 3*.

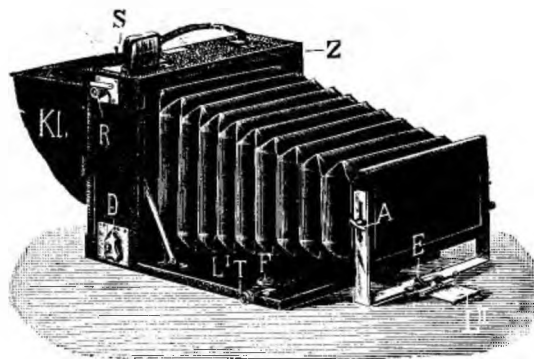

Fig. 3.

Un aparat special pentru călătorie și mai cu samă pentru bicicliști ne prezintă *fig. 4*. »Favorit, model V.«

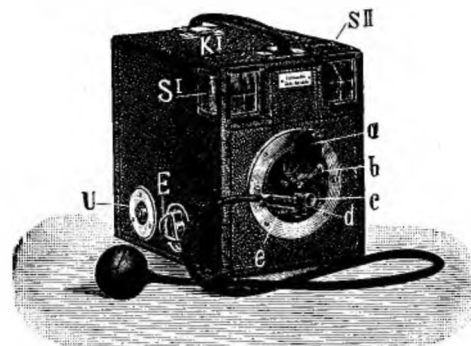

Fig. 4.

Acesta cuprinde spațiul minim, e întocmit pentru cassette de metal format 13 : 18, e elegant și pãretele anterior este astfel întocmit, încât putem face și fotografii stereoscopice. Fiind com-

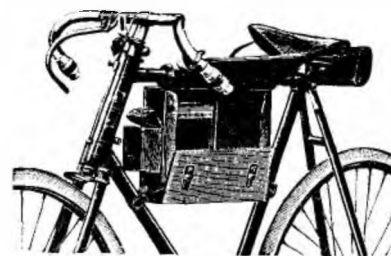

Fig. 5.

pus la olaltă el cuprinde abia locul unei cărți mijlocie și împreună cu 6 cassette așezat în o tașcă se pôte, pune în rama bicicletei *fig. 5*. fără a încomoda pe biciclist, sau a-l îngreuna simțitor.

(Va urma.)

De când ȃdice mătã „Tatãl Nostru“.

— Legendã din popor. —

Orĩ de cãte orĩ prinde mătã vre-un șorece și vrea se-l mãnce, acesta mãncare o însoțesce întotdeauna de un feliu de mornãit închis și neîntrerupt, pãnã cãnd sfârșesce cu mãncatul. Poporul spune, cã atunci cãnd mătã ȃdice: Tatãl nostru. Ètã ce crede poporul, cã decãnd ȃdice mătã acesta rugãciune.

Ci cã, odatã, de mult, se furișasã un șorece mititel, într'o cãmãruțã, plinã cu feliu de feliu de bucate, atras de bunele mirosuri ce veneau de acolo. Dar uite pozna! O mătã, care ațipea pe un scãunaș, lângã un sac cu fãinã, îl auđi țĩțãind și sãrind asupra lui il prinse. Șorecelul cuprins de frica morții; își cetea sfĩrșitul din ochii cei aprinși ai mătii; de iertare nu putea fi vorbã, mãcar cã mult de tot și în felurite chipuri se rugase micul șorecel de mătã, ca sã nu-l omõre — ea rãmase neînduplecatã.

Atunci cercã șorecelul sã înșele mătã.

„Ved“ ȃdise el, „cã esci mai puternicã decãt mine, și cã nu vrei șe-ți faci milã cu mine, fãrã vrei se mã mãnci, pentru cã am lãcomit și eu la nesce fãrãmãturi din bunãtãțile de aici, dar uite

veđi, pecat esci de nemilcã, pe atãta esci de pãgãnã la nãravuri; Tot creștinul mai înainte de ce s'ar apuca se îmbuge din bucatele ce i le-o rënduit Dumneđeu, își face sfãnta cruce și ȃdice Tatãl Nostru, numai tu vrei se prãndesci așa de pãgãnesce, fãrã ca se te rogĩ mãcar la Dumneđeu Sfãntu.“

Mătã s'o simțit rușinatã, cã într'atãta își uitasã se-i mulțãmescã lui Dumneđeu, lasã șorecelul din gurã, și smeritã prinse se-și facã cruce și se ȃdicã: Tatãl nostru. Atunci șorecelul, cum se simți erã slobod, odatã fugi pe sub scaun și ieși prin crepãtura ușii afarã. Atunci, mătã nãcãjitã s'o jurat, ȃdicãnd: „Lasã numai cã de te-oiu prinde erã, apoi oi ȃdice eu rugãciunile pe cãnd oi mãnce din tine.“

Și de atunci începãnd, orĩ de cãte orĩ prinde mătã vr'un șorece, nu uitã se ȃdicã Tatãl Nostru — dar cu gura plinã — pe cãnd mãncã din el.

Auđitã în comuna Șard, (l. Alba-Iulia.) Enea P. Bota.

DIN ALBUMUL NOSTRU.

Alexandru Roșu.

Portretul cu care înfrumșetăm această pagină din Revista noastră Ilustrată, reprezintă pe unul dintre puținii noștri conaționali, ce s'a dedicat pe cariera artelor frumoase.

Di Alexandru Roșu, escelentul fotograf din Bistriță, a cărui nume l'am amintit și în broșura trecută la colona din Albumul nostru e persoana, ce reprezintă acest portret;

El s'a născut în Bistriță la anul 1854.

Si-a făcut studiile la gimnasiul din Bistriță și Năsăud, ca student încă s'a distins între colegii sei prin frumoșele desemnuri ce le esecuta cu multă precisitate și pentru care studiu arată o pasiune și un talent deosebit.

De aceea tatăl său, carele se află în serviciu polițienesc un om forte de trebă, încredința pe micul Alexandru renumitului fotograf de atunci Koller din Bistriță spre a face din fiul său un fotograf.

Planul n'a fost greșit, căci micul Alexandru, carele după-ce mai făcu o praxă de mai mulți ani pe la unii din cei mai buni fotografi din străinătate, a devenit un măiestru în fachul său admirat nu numai de ai noștri, ci chiar și de străini.

Di Alexandru Roșu astăzi are frumosul său atelier fotografic în Bistriță *Piața principală Nr. 22*, și nouă Românilor ne face mare cinste cu lucrările sale admirabil esecutate.

Alexandru Roșu.

Cu ocasiunea pertractării procesului memorandumului, și altor procese în chestia națională, di Alexandru Roșu a fost acela, pe carele l'a învitat fruntașii noștri naționali, spre a eternisa unele acte prin susceperi fotografice. de cari a compus mai multe tablouri, așa: Vandalismul dela Turda, Români la Dobrițin, Conferința națională, Tabloul martirilor și alte multe.

Afară de fotografie e și un desemnator excelent, pentru care la Esposiția română din Sibiu a fost distins cu Diplomă de onore. Și este și un pictor bun în arta bisericescă. Lucrările sale de pictură se pot vedea la mai multe iconostase bisericesci de prin ținutul acesta și sunt lăudate de public.

Fiind încă om tinăr, sperăm de a vedea încă multe lucrări esecutate de dînsul, de aceea rugăm pre înduratul D-deu să-l țină mulți ani încă în mijlocul nostru.

Din suta luminilor.

(Urmare.)

Smerit și cu capu-n pământ bate preotul (bătut și el de toate necazurile vieții) bate dic la ușa Prea măritului seu superior. E primit cu o privire întrebătoare.

— Am venit Prea mărite Domnule. (orî cum îi va dice) am venit se depun la picidorele Prea Mărit D-Vostre espresiunea celui mai sincer devotament și se-mî esprim admirațiunea față de înaltele virtuți ce Vă caracterizează și cari fac fericită o nație. Mă plec înaintea mărimii Prea mărit D-Vostră și Vă rog se mă considerați de cel mai supus serv și admirator și . . . etc. etc. multe încă — dar nu sufere nici hârtia.

»Cel mare« suride. Cât de bine cade lingușirea! . . . Dar ce vorbesc de lingușire? . . . dór e vorbă de sincer devotament. etc.

»Cel mic« suride și el . . . sci, un suris ce s'ar putea asemăna cu bătutul din codă al cățelușului, ce vine pe la spatele stăpânului, și se gugulesce . . . dar rămâne neobservat.

— Primesc, — dice în sfârșit „Cel mare“ — încruntând sprâncena, — ca și când veți Dómne cine scie ce vorbă cumplit de minunată o să scótă. — Primesc espresiunile de dragoste ce-mî păstrezi și te asigur de Inalta Mea protecție. Orî de câte ori vei avea drept, poți apela la Mine — dar regret, numai în cause drepte. Adevărul frate, adevărul mai pre sus de toate! —

Și „Cel mare“ se 'nfocă. Cum se nu? El lucéfărul dreptății.

Și „Cel mic“ pare orbit de atâta strălucire, — oftéză odată ca și răpit — își caută cuvinte prin cari se esprime ceea ce simte, dar le găsește cu greu. De când e la sate a uitat se complimenteze.

Totuşî . . . de odată buzele îi tremură de emoțiune. Inima i svécnesce de stă să-și rupă pieptul — pulsul la tēmples și mâni bate mērunt . . . No lume! veți acum se ascultî, pregătesce-te!

— Prea Mărite Domnule! (orî cum îl intituleză) Prea mărite, Domnule! . . . Dar face o pausă, căci vede că n'o nimeresce. I vine în minte o poesie de alui Scrob, ce o cetea prin seminar și care sună „cam așa“ — „mî se pare“.

Luați razele din sóre,
Și ca flori le împletîți,
Și din stele lucitóre,
Ochii îi alcătuiți!

Luați colorî din auroră,
Și din rose și din crin
Faceți față, faceți buze,
Faceți brațe, faceți sîn.
Și vă jur că nici odată,
N'o se scóteți lămurit,
Chipul prea frumoșei mele
Estui ânger mult iubit!

Dar nu se chiar nimeresce. Colo-i vorbă de iubită, — ici de Prea Măritul . . . acum i acum . . . dar necazul te învață.

Incă odată deci: Prea mărite domnule!

Ar trebui se iau colorî din auroră și din rose și din crin, pentru ca se Vă descriu frumșeta sufletului ce poședeți; ar trebui se caut prin stele meteorul ce strălucisce în nóptea și somnul ce cuprinde scumpa mea națiune, . . . ar trebui ah! . . . ar trebui se iau sórele de pe cer și se-l straplânt pre acest glob de tină ce-l numim pământ, . . . pentru ca să . . . pentru ca se pun un sóre lângă sóre, lângă Prea mărit D-Vostră și atunci, . . . dar ce dic? nici atunci nu aş putea descrie mărimia faptelor vóstre bi-

nefăcătoare săvârșite față de noi toți, — de noi fiii credincioși ai Prea Mărit D-Voastră.

Ah! acum a sfârșit, -- dar îl năpădesc sudorile și regretă că nu l'a aușit preotăsa de acasă.

Dacă nici acum nu ar fi îndestulită cu popa ei, apoi . . . apoi . . . pace bună.

După emfaza asta, ce credeți că face „Cel mare“? Erumpe dór în hohot? . . . nu.

Convins până în cel mai intern și mai întunecat colțisor al măritului său suflet despre adevărul celor țise mai asigură încă odată pe „Cel mic“ de Inalta sa grație.

Și când cel mic, plecat până la pământ spune, că pre lângă ceia spuse mai sus, ar avea o nespuse de umilită rugare și anume: Considerând că are 9 copii, din cari 7 îs la școlă; considerând slaba lui dotațiune și considerând cea mai mare și mai momentosă considerație, că adecă unul din pruncii sei e primus eminens — considerându-le dic acestea și socotindu-le cutěză a se rugă de „cel mai mic“ stipendiu dat în concurs . . .

„Cel-mare“ se face serios, — îl năpădesc gândurile și într'un târziu își aduce aminte, că stipendiul s'a conferit fiului spectabilului domn jude-regesc Negreiu, care cu plata ce o are nu-și pôte ținea familia de 4 membri la înălțimea rangului ce are etc. etc. dar cu altă ocașiune . . . („Cel mic“ gândește: las'o focului ocașiune) va fi mângăiat.

Dar „Cel mare“ totuși nu lasă nemângăiat pre „Cel mic“, ci i spune forte frumos și limpede — că copilul d-sale cum a trăit până acum în necas și sărăcie, și de aici încolo o mai pôte duce — că îi dedat cu greul vieții. Cei dedați însă cu „binele“ se simt mai rău, când ajung la necas etc. etc. Sciți D-Voastră.

Și . . . tēemplele bietului preot nu mai bat așa mērunt. Inima își are pulsațiile ordinare, uită și de Scrob și de colorile aurorei și nu gândește decât la lacrămile preotăsei când va sosi acasă.

Dar ce se mai și țici? Inainte de a merge acasă dă pe la un hotel se îmbuce ceva. Pe masă, o gazetă de a noastră. O ie în mână . . . cetesce:

„Încă decând sustă biserica noastră — scaunul (aici e vorbă de scaunul care-l ocupă „Cel mare“) nu a fost ocupat de o personă mai vrednică, mai deșteptă, mai cinstită și mai îndurătoare ca Prea Mărit D-sa (aici numele celui mare) etc. etc.

Cătă ticăloșie! suspină bietul popă!

Și-a uitat sērăcul, că mai nainte însuși lua în ajutor pe un soldat — pe gentilul Scrob, numai se pôte ridica mai sus pre cel ce prea sus era deja, — până a nu se mai nēsui și el se-i ridice pedestal.

Dar suntem la sfērșitul seclului luminelor. Așa se vede că se sîrșește și lumina!

— Se mergem mai departe?

— Cum se nu!!

(Va urma.)

Țeraniî noștri.

Comunele românești din jurul Sibiului, sunt locuite de omeni forte cum se cade, curăgioși, harnici, iubitori de neam și bunî conservatori ai datinilor străbune.

Portul lor cel frumos îl susțin și cultivă cu mare scumpătate, de aceea sunt și prețuiți, lăudați și stimați din tôte părțile.

Însăși Regina României i-au onorat cu distincțiunea de a-și comanda din acelea părți un costum, pe carele îl pörtă cu mândrie.

Ilustrațiunea noastră ne presentă o drăgălașă țerancă din jurul Sibiului în simplul, dar frumos și curatul ei port adevărat românesc.

Poesii poporale.

*Frunđă verde de cicóre
Duce-m'aș în ședătóre
Sé ved mândra ce-a lucra
Și cu cine va șede
De a șede cu un urît
Bağ'o Dómne în pământ
De a șede cu un frumos
C'umu frumos și măreș
Dă o Dómne'n pădureș.*

*Foia verde schinteuță
Nu's fete ca și'n Bistriță
Cu ochi negrii ca neghina
Gură dulce ca smochina,
Inalte și sprēncenate
Gingășele și curate
Și spre dragoste plecate.*

*Dusute ai badița dus
Pe valea Bistriții'n sus
Și nimica nu mi-ai spus,
Nici de scire nu mi-ai dat
Pîn-ce bade mai lăsat;
Nui bai bade fă ce-i sci
I-o la tin' n'oiu mai gâdi
Făr' cu altu m'oiu iubi.*

O Selișteană.

Bibliografii.

Frumoasa Revista ilustrată enciclopedică „Gazeta Săténului“ ce apare în Bucuresci sub direcțiunea dlui Constantin C. Datculescu, de două ori la lună, la 5 Februarie a eșit cu următorii cuprins bogat: „Anul nou al Revistei, direcția Gazetei Săténului Sonet (poesie), Radu D. Rosetti; Pe Dunăre, A. Vlăhuță; Spiru Haret, Gazeta Săténului: Toastel, S. N.; Sănătatea, S. Neculcea; Schițe din Tergoviște, Smara; Beția e vătămătoare sănătății, Dr. Negrescu; Insectele ca răspînditoare de boli, N.; Adîncurile poporului, S. Teodorescu: Cronica agricolă, D. Chirilean; Alta Doina, Ioan Gornu; 100 de ani, Revistă istorică națională a secolului al XIX-lea. I. L. Caragiale; Ce urmărește?, Lascar Veniamin; Datoriile statului față cu descoperirile Bacterologiei, Dr. V. Babeș; Marea manifestație pacinică din 1900: Palatul electricității și castelul apei; Suneta cea mare de la 1900, Reportor; Ancheta agricolă, * * *: Cîteva cuvinte despre microbi din jurul omului, Dr. N. Manolescu; Cultura practică a sparanghelului, L. Perret; Ghică Vodă, domnul Moldovei (piesă teatrală). Feliurimi: Badea George Cârțan; Progresele asociației agricole în Belgia; In folosul victimelor, crimelor și accidentelor. Ilustrațiuni: Tipuri de la țară; Palatul electricității și Castelul apei dela expozițiunea din Paris la 1900. Lucrarea marei lunete din 1900. Lunetă dela expoziția din Paris la 1900. Badea Gheorge Cârțan. Două planșe în mai multe colori: M. S. Regele României cu micul principe Carol. Spiru Haret, ministru cultelor și instrucțiunei publice.

Retorica și carte de cetire de prof. G. Pletos și I. Gheție, întogmită în conformitate cu planul ministerial pentru clasa a V-a și a VI-a gimnasială, se află în editura Tipografiei Carol Csallner în Bistriță

Cartea conține partea teoretică pentru tehnica compozițiunilor în prosă de genul conscriptiv, narativ, filosofic-didactic și de genul oratoric. Conține apoi mai multe modele în text și un număr corespundător de bucăți de cetire anume căutate și luate dela cei mai buni scriitori români. Special cartea de cetire are: 14 specimene de conținut rotundit din genul descriptiv; 13 din genul narativ; 15 din prosa filosofică; 17 din genul oratoric.

Cartea a fost aprobată din partea înaltului Ministeriu r. m. pentru culte sub Nro 34134 ex 1895: ér de cătră presa română a fost aprețiată ca o carte de valoare. Ea are VIII+326 pagini și costă 1 fl. 80 cr. = 3.60 corone, pentru Ungaria; ér pentru România 4 franci.

Librării și vîndătorii capetă rabat.

Comandele se pot face la tipografia C. Csallner în Bistriță (Besztercze) ori la autori în Năsăud (Naszód).

Geografia pentru clasa I gimnasială, reală și pentru preparandii de Pompeiu Grigoriță, profesor gimnasial în Năsăud se află asemenea în editura Tipografiei C. Csallner în Bistriță, de unde se pôte procura cu prețul de 1 fl. 20 cr. esemplarul.

Librării și vîndătorii primesc rabat.

Se recomandă decî aceste două cărți, numai de un an eșite la lumină din péna bravilor profesori, pentru buna instrucțiune a tinerilor școlari din clasele pentru cari sunt menite.

CRONICA LUNARĂ.

Dinți de hârtie. Fabricile din unele orașe mari Europene au început deja a fabrica dinți de hârtie, cari după-cum spun cei competenți ar fi foarte durabili și fiind și elastici nu se sfarmă de loc.

Avis nevestelor știrbe.

Un pariu (rămășag). Cetim în »Revista poporului«: Un cismar vienez a făcut un pariu, pe 600 de fl., că va da gata o părechie de ghete în 24 de ore după morțea vițelului, care trebuia să-i furnizeze pielea necesară. În ziua fixată, în dorul de di, animalul fu omorît și pielea imediat trimisă la cea mai apropiată tăbăcărie. Preparațiunea fu gata la prânz. Cismariul luă atunci pielea o tăia, o potrivî, cusu talpa, puse tocurile, și... la șapte ore sêra, părechia de ghete fu terminată.

Liga patriei Francese numără deja 80.000 membrii.

»Comerciantul« din Bistriță are un deposit foarte însemnat de sămințe bune de trifoiu, luțernă, napi, ierburî și le vinde cu prețuri foarte moderate.

Avis economilor nostri.

Legea învățămîntului secundar și superior din România se va pune în aplicare dela 1 Aprilie 1899 pentru toți funcționarii administrativi ai învățămîntului, și la 1 Septembrie 1899 pentru toți profesorii secundari și superiori.

Instalarea metropolitului gr. or. Duminecă la 12 Martie n. a fost instalarea solemnă a I. P. S. Domn Ioan Mețian în demnitatea de metropolit gr. ort. din Ungaria și Transilvania.

Asentarea. Restabilindu-se stările legale în țară, ministrul Fejervary a dat ordin, ca asentările să se împlinescă în restimpul din 1 April până la 7 Iunie n.

Deșarmarea. Monarchia austro-ungară va fi reprezentată la conferența dela Haga prin primul consilier de secție în ministerul de externe, contele Welsersheim, avînd de ajutor pe reprezentantul monarchiei dela Haga, ambasadorul Okolicsányi.

DIVERSE.

1. Limbagiul mărcilor postale.

Deandosele puse în colțul stîng însemneză »te iubesc«, în partea de sus sau de jos pusă drept în colțul stîng »la revedere«, în același colț dar pe lat »mi-am dat inima altuia«, deandosele în colțul drept »nu-ți mai da ostenela să-mi scrii«, la mijloc sus »da« la mijloc »nu«. Pe colțul de sus din dreapta »doresc amicitia ta«, pe colțul de sus pe lat »mă iubesc«, pe colțul de sus aplecat e »să-mi scrii numai decăt«, pe colțul de jos din dreapta cu capul în jos »este triumfătoare«, pe dreptul numelui »primesce amorul meu«, pe dreptul numelui pe lat »ard de dorința de a te revedea«, partea opusă adresei »nu sunt liber«.

2. Limbagiul cărților de vizită.

Colțul drept îndoît deasupra numelui »la revedere«, pe cel stîng »răsbunare«, pe cel drept de jos »nu mă plac«, pe cel de jos »întâlnire«.

T. I. G.

Nr 204. 1899

Concurs.

Pre basa conclusului comitetului central al Asociațiunii Nr. 68 din 2 Martie a. c. se escrie concurs pentru conferirea a 16 ajutore de câte 25 fl. anual din suma de 400 fl. pusă la dispoziția Asociațiunii de cătră ministrul de comerț pentru ajutorarea învîțăceilor meseriași români din patrie.

Ajutorele se vor împărți în două rate semestrale și anume la 1 Ianuarie și 1 Iulie a fiecărui an.

Invîțăceii meseriași, cari doresc a reflecta la unul dintre aceste ajutore, au se înainteze pe lângă cerere următoarele documente:

1. Atestat de botez în original sau în copie legalisată;

2. Testimoniu școlastic cel puțin de 4 clase elementare.
3. Atestat, că se află deja lucrând la vre-un măiestru sau
4. Contract, în original sau copie legalizată, încheiat cu măiestrul conform §. 61 al legii industriale (Art. de lege XVII. 1884).
5. Atestat de moralitate dela autoritatea locală competentă și
6. Adevărință dela părinți sau tutori, că sunt decisi a-i lăsa la învățătură, până se vor perfecționa pe deplin.

Cererile instruite cu aceste documente se se înainteze la subsemnatul comitet până în 15 Aprilie n. a. c.

Cererile intrate mai târziu nu se vor considera.

Din ședința comitetului central al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 2 Martie 1899.

Dr. Ilarion Pușcariu m. p.,
vicepreședinte.

Dr. Ilie Beu m. p.,
secretariu II.

Găcitură.

Găcitură de șach
de
Teodor A. Bogdan, învățătoriu.

		-gă			-țã,	
		dra-			Așa	
	tine	fra-	Lân-	esci	dea-	
		Tu	-gã	-gã.		
mă		Ca	-ci-	-tor.		ver-
un	-ri-	stre-		Pe	-că	-tã-
cor.		dul-	*Flo-	-bã-		-néțã
		îm-	Cu	Fru-		
	-ce	-mo-	-nișor.	-ros	-mi-	
		mi-		-șică,		
		cri-		Di-		

Se deslegă după săritura calului.

Aritmograf

original pentru »Revista Ilustrată« de Ion Nițu Pop.

6	5	8	5	6
3	4	2	4	3
8	1	0	1	8
3	4	2	4	9
6	7	8	7	6

Cifrele aici notate sunt a se ordina astfel, încât atât șirele orizontale, cât și cele verticale, precum și în cele două diagonale principale se ne de suma de: 24.

Găcitură de cuvinte

de Măriôra Vlassa.

Șese litere-ți vor spune
Cum se află al meu nume
Trei din urmă de-i lăsa
Și pe soțu-mi vei afla
Er cu trei din acel rînd
Aflii un animal blând.

Deslegarea găciturii de șach din broșura III.

Găcitura de șach

de Ion Nițu Pop.

»Rugămu-ne 'ndurărilor
Luceafărului mărilor:
Din valul ce ne bântue,
Înalță-ne, ne mântue,
Privirea adorată
Asupra-ne coboră,
O maică preacurată,
Și pururea feciôră

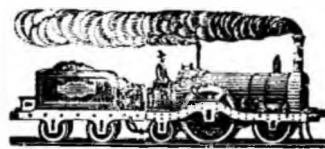
Marie!

Poesie de *Michail Eminescu.*

Au deslegat bine Domni: P. P. Roșca, din Alba-Iulia; Ioan Moldovan, preot în O-Ujfal; Georgiu Bujan, învățător în Deliblat. Stefan Sita, preot în Lunca; Teodor Bogdan, învățător în Bistrița. Dómnelle: Elisa Constantinescu, București; Maria Negrescu, Iași; Eleonora Ionescu, Constanța; și D-șorele: Otilia Caba, în Chend; Maria Ripean, Pintic; Maria Rațiu, absolv. de cl. super. Elisabeta Puica, din Mocod.

După sortarea premiilor a câștigat:

- Premial I. Metropolitul Șuluf . . . D-șora Otilia Caba, Chend,
» II. Castelul Peleş . . . D-na Elisa Constantinescu.

POȘTA
REDACTIUNEI.

Dlul I. I. în Serajevo. Noveleta »Mănăstirea dela Drăgășani« nu se pôte publica. Manuscrisul și s'a înapoiat conform dorinței D-Tale.

Dlul Paul Salvan, preot în Ciaba. Manuscrisul de care faci amintire în epistolă nu-l mai păstrăm, de aceea nici nu vi-l putem retrimit.

Revista Ilustrată de pe întreg anul trecut în legătură de lux nu o avem, numai de pe sem. I.

Dlul G. B. în D. Deslegarea găciturii a fost bună, dar a sosit prea târziu de aceea nu s'a putut publica și numele D-Tale în broșura III. Banii și mărcile le-am primit.

Colaboratorului nostru Dlul G. Simu, preot în Gheja. N'am terminat încă cu publicarea novej D-tale »Din propria ei putere« și din mai multe părți suntem recercați de a-ți transmite felicitări pentru lucrarea succesă, iată una: »Cu deosebită plăcere cetesc novela Dlul Simu »Din propria ei putere«, e atât de doioasă pentru aceia, cari au suferit multe nedreptăți în viață și numai din propria lor putere au ajuns ceea-ce sunt. Pentru mine e mângâiere. Vă rog dle Redactor și binevoii a transmite felicitările mele autorului.
M. C.

D-șorei M. C. în S. Poesiile »Mergi înainte«, »Unui portret, și Ursita mea« le-am primit și le vom face loc pe rând, în broșura acesta însă ne-a fost imposibil.

Dlul E. F. în S. Novela »Două fete«, am primit-o și se va publica.

Adm. »Gazeta Sătenului« în București. N'am primit numai cei doi numeri primi din Revista D-Vóstre . . . ce pôte fi cauza?